

รายงานวิจัย

การดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

The survival of Tak Bai dialect (Je-Hay)
in Three Southern Border of Thailand

โดย
ชินีเพ็ญ มะลิสุวรรณ

ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณบำรุงการศึกษา ปี 2562
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
กรอบความคิดการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลง.....	5
แนวคิดวัฒนธรรม ภาษา และการสื่อสาร.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	37
ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	40
ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห).....	40
ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	
ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห).....	42
ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 แนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห).....	45
ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	51
สรุปการวิจัย.....	51
อภิปรายผล	53
ข้อเสนอแนะ.....	57
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก.....	63
ประวัติผู้วิจัย.....	70

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงอาณาเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	22
ตารางที่ 2.2 แสดงขนาดพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	22
ตารางที่ 2.3 แสดงอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ.....	22
ตารางที่ 2.4 แสดงข้อมูลการปกครองส่วนภูมิภาค / การปกครองส่วนท้องถิ่น.....	23
ตารางที่ 2.5 แสดงข้อมูลจำนวนประชากรของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	24
ตารางที่ 2.6 แสดงเส้นความยากจน.....	24
ตารางที่ 2.7 แสดงสัดส่วนคนจน.....	25
ตารางที่ 2.8 แสดงจำนวนคนจน.....	25
ตารางที่ 2.9 แสดงจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15-59 ปี.....	26
ตารางที่ 2.10 ผลิตภัณฑ์มวลรวมและโครงสร้างเศรษฐกิจ.....	27
ตารางที่ 2.11 แสดงพื้นที่ป่าไม้ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน.....	28
ตารางที่ 2.12 อัตราการขยายตัวของพื้นที่ป่าไม้ ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน.....	28
ตารางที่ 2.13 แสดงพื้นที่เกษตรกรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	29
ตารางที่ 2.14 แสดงพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ประเภทต่างๆ ในกลุ่มจังหวัด.....	30
ตารางที่ 2.15 แสดงเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	30
ตารางที่ 2.16 แสดงสรุปจำนวนผู้ได้รับผลกระทบฯ ตั้งแต่ปี 2557 – 30 กันยายน 2559.....	31
ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	37

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบความคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม.....	6
ภาพที่ 5.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห).....	57

หัวข้อวิจัย	การดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย
ชื่อผู้วิจัย	ชินีเพ็ญ มะลิสสุวรรณ
คณะ/หน่วยงาน	คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัย	ราชภัฏยะลา
ปีงบประมาณ	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) และค้นหาแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ที่ปรึกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จากกระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงาะเห จำนวน 3 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) มีข้อสันนิษฐานและที่มาจากความเชื่อ คือ 1) ได้รับอิทธิพลจากสมัยสุโขทัย 2) เป็นกลุ่มคนที่ถูกส่งมาตามพระเนตรพระกรรณ ครั้งสมัยที่มีการแย่งชิงอาณานิคม อาศัยการเดินทางโดยเรือจนถึงประเทศมาเลเซีย 3) เป็นคนในพื้นที่อยู่แล้ว เพียงแต่สำเนียงและภาษาที่พูดเกิดจากการได้ยินได้ฟังขุนนางพูดแล้วเลียนแบบภาษาพูด 4) มาจากศรีสัชนาลัย สมัยสุโขทัย การมาอยู่ของคนตากใบ เชื่อว่ามาจากการสังหารเจ้าเมือง ขุนนางมาปกครองที่แหลมมลายู ซึ่งในประวัติศาสตร์ไม่ได้มีจารึกไว้ สาเหตุอาจเกิดจากการหนีภัยสงคราม หรือกบฏ ทั้งนี้สำเนียงภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) เป็นสำเนียงอ่อนน้อม สูง ต่ำ เหมือนดนตรี ใช้ราชาศัพท์ บางศัพท์พูดปนภาษามลายูถิ่น บางคำมาจากเขมร มีการสื่อสารในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสทุกอำเภอ จังหวัดยะลาจะมีเฉพาะกลุ่มที่ย้ายถิ่นฐานมา จังหวัดปัตตานีจะอยู่ในเขตอำเภอไม้แก่น อำเภอสายบุรี อำเภอปะนาเระ อำเภอกะพ้อ และอำเภอมายอ และรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) คือ ความรู้สึกกลัวการถูกล้อเลียน ความรู้สึกอายของเยาวชนรุ่นหลัง ทศนคติของพ่อ แม่ และเยาวชนรุ่นหลัง การเล็งเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณี และแรงบันดาลใจจากโรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบันทึกประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม

3. แนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) พบว่า มี 10 แนวทาง คือ 1) การทำการวิจัย 2) การสร้างความเข้าใจและความตระหนัก 3) การพัฒนาระบบการเขียน 4) การสร้างวรรณกรรมท้องถิ่น 5) การฟื้นฟูภาษา 6) การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น 7) การส่งเสริมการใช้ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในชุมชน 8) การศึกษาบันทึกและเผยแพร่ 9) การติดตามดูแลและประเมินผล 10) การสร้างเครือข่าย 11) นโยบายที่สนับสนุนการใช้ภาษาถิ่น

คำสำคัญ : การดำรงอยู่, ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห), บริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Thesis Title: The existence of Tak Bai local language (Je-Hay) in The Three Southern Border Provinces.

Author: Chineephen Malisuwan

Bachelor/institution: Faculty of Management Sciences

University: Yala Rajabhat University

Fiscal Year: 2019

Abstract

The purpose of this research was to study the history of Tak Bai local language (Je-Hay), to analyze the factors that affect the existence of Tak Bai local language (Je-Hay), and to search the ways to revive Tak Bai local language (Je-Hay). This is a qualitative research. The main of informant is consultants of Tak Bai Council of Cultural Affairs, president club of conservation Tak Bai language, the best person of using Thai language of 2017 from Ministry of Culture and manipulator of systematizing in Je-Hay for 3 people. The researcher used a purposive sampling. Instrumentation is semi-structured interview by in-depth interview and data analysis by descriptive analysis.

The results revealed that

1. There are Tak Bai language (Je-Hay) of assumptions and origins beliefs as follows: 1) It was influenced by the Sukhothai period. 2) It was from people who were sent to follow officials in the time of scramble for the colony by on boat to Malaysia. 3) It was from people who are already in the area, but their accent have a sound like language of nobleman. 4) It was from Si Satchanalai in Sukhothai period, provenance of Tak Bai people was believed being from the killing of the Malay Peninsula governor but this story did not inscribe in history. The cause may be from escaping the war or rebelling. In addition the sound of Tak Bai language (Je-Hay) is soft, high and low like the royal language. Some of the words are mixed with Malay. Some of the words are mixed Cambodia. There is communication in every places in Narathiwat, but it was found in some people of migrating in Yala. Pattani, it was

found in amphoe mai kaen, amphoe Sai Buree, amphoe Ba Na Rea, amphoe Ka por, and amphoe Ma yor. And it was found in Kelantan in Malaysia.

2. The factors that affect the existence of Tak Bai local language (Je-Hay) is the fear of being teased. The shy feeling of future generations. Attitudes of parents and young people. Recognizing with the value of culture, tradition, and support from the school and government agencies. The use of technology in recording history, traditions, and culture.

3. There are 10 ways of reviving Tak Bai local language (Je-Hay): 1) Making research 2) Making understanding and awareness 3) Writing system development 4) Creating local literature 5) Repairing language 6) Establishment of a community learning center and local museum 7) Incitement the use of the Tak Bai language (Je-Hay) in the community. 8) Studying, recording, and dissemination. 9) Tracking carefulness and evaluation 10) Network building 11) Policies that support the use of dialect.

Keywords: existence, Tak Bai local language (Je-Hay), the context of the three southern border provinces

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาในความอนุเคราะห์การให้คำแนะนำติดตามความก้าวหน้า และคอยให้กำลังใจอยู่เสมอจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นแนวคิดสำหรับผู้วิจัยในการทำรายงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ปราชญ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และผู้แทนหน่วยงานที่ให้การส่งเสริม สนับสนุน การใช้ภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) ที่ให้การสนับสนุนการจัดเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้

ชินีเพ็ญ มะลิสุวรรณ

กันยายน 2562

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

สถานการณ์ภาษาถิ่นในประเทศไทยกำลังอยู่ในภาวะวิกฤต โดยพบว่ามีผู้คนใช้ภาษาถิ่นกันน้อยลง เหลือแค่การใช้สำเนียง ส่วนคำศัพท์และรูปแบบประโยคกลายเป็นภาษากรุงเทพ ส่งผลให้เกิดสภาพถดถอยเสี่ยงต่อการสูญหายทั้งที่ภาษาถิ่นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษล้วนสืบทอดมาด้วยภาษาถิ่น ดร.ชลธิชา สุตมสุข กวีวรรณศิลป์ ข้าราชการพิเศษของราชบัณฑิตยสถาน ได้กล่าวถึงการสูญหายของภาษาถิ่นในระหว่างดำเนิน “โครงการรู้รักภาษาไทยสำเนียง” ซึ่งเป็นโครงการย่อยที่สำคัญตามนโยบายรัฐบาล (Flagship Project) ปี 2555 กล่าวว่า ประเทศไทยมีภาษาถิ่นมากมาย แม้แต่คนในท้องถิ่นเดียวกันก็ยังออกเสียงต่างกัน จึงมีการกำหนดให้ใช้ภาษาไทยกรุงเทพเป็นตัวกลาง แต่ก็ต้องยอมรับว่าคงไม่สามารถใช้ภาษาไทยกรุงเทพแทนเสียงภาษาถิ่นได้ครบทุกเสียง เพราะมีระบบเสียงที่แตกต่างกัน ดังนั้นแนวทางหนึ่งก็คือผู้ใหญ่จะต้องใช้ภาษาถิ่นกับลูกหลานของตน ช่วยกันสอนให้เด็กรุ่นใหม่ ๆ รู้ว่าการออกเสียงที่ถูกต้องเป็นอย่างไร อย่าอายุที่จะพูดภาษาถิ่น แต่ควรรู้สึกภาคภูมิใจมากกว่า (พลพิบูล เพ็ญแจ่ม, 2555) สอดคล้องกับจรรยาภรณ์ กลางบุรัมย์ (2558) ที่กล่าวว่า กระแสสังคมทำให้ผู้ที่อาศัยในต่างจังหวัดสอนลูกให้พูดภาษาไทยกรุงเทพอย่างเดียว ไม่สอนภาษาถิ่นทำให้ลูกพูดภาษาถิ่นไม่ได้ ส่งผลให้เด็กขาดความรู้ในเรื่องนี้ และสังคมท้องถิ่นก็ขาดการสืบทอดสิ่งที่บรรพบุรุษถ่ายทอดกันมา

ทั้งนี้ บริเวณพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส เป็นบริเวณที่มีลักษณะทางสังคมแตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ของประเทศไทยทั้งหมด ในแง่ที่ว่ากลุ่มชนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสามจังหวัดนี้ มีความแตกต่างกันทั้งในด้านการนับถือศาสนาและภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร กล่าวคือ ประกอบไปด้วยทั้งกลุ่มชาวไทยมุสลิมซึ่งใช้ภาษามลายูถิ่นในการติดต่อสื่อสาร และกลุ่มชาวไทยพุทธซึ่งใช้ภาษาถิ่นใต้ทั่วไป หรือ ภาษาไทยถิ่นตากใบอย่างใดอย่างหนึ่งในการติดต่อสื่อสาร (ปรีชญา อาภากุล, 2540) โดยภาษาถิ่นตากใบดังกล่าว ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้รู้จักกันในชื่อ “ภาษาเง๊ะเห” ซึ่งประธานสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดนราธิวาส ได้ระบุไว้ในหนังสือเล่าเรื่องเมืองบางนรา ตามรอยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าภาษาเง๊ะเหเป็นภาษาท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะ มีการใช้ศัพท์ สำนวนสำเนียงหลายคำ แตกต่างจากภาษาไทยถิ่นอื่น (กรรณิกา ดำรงวงศ์, 2558 : 98) ปัจจุบันภาษาถิ่นตากใบ (เง๊ะเห) กำลังจะสูญหาย โดยอาจเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งในสภาวะปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางภาษาและวัฒนธรรมจะพบเห็นกันอยู่ตามสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นล้วนมีคุณค่า ควรค่าแก่การดูแลรักษา เพราะทำให้เข้าใจรากเหง้าและตัวตนของคนในชาติเพิ่มขึ้นแต่การอนุรักษ์ และฟื้นฟู ภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นจะเกิดขึ้นได้และมีความยั่งยืน ต้องเกิดจากจิตใจที่อยากจะทำ ผนวกกับกระบวนการทำงานแบบคู่ขนานระหว่างนักวิชาการจากภายนอกกับคนภายใน

ชุมชน (มยุรี ถาวรพัฒน์, 2557) เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส สภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ ได้ระบุว่า ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการสื่อสารภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) เฉพาะในพื้นที่ 1) จังหวัดนราธิวาส พูดกันในทุกอำเภอ 2) จังหวัดปัตตานี ใช้พูดใน อำเภอบาเจาะ(พิเทน) อำเภอปะนาเระ อำเภอสายบุรี อำเภอทุ่งยางแดง อำเภอไม้แก่น และอำเภอกะพ้อ 3) จังหวัดจันทบุรี มีสำเนียงคล้ายตากใบที่บ้านคลองลาว ตำบลท่าใหม่ อำเภอนายายอาม และ 4) ชาวมาเลเซีย เชื้อสายไทยในรัฐกลันตัน ฝั่งตะวันออก เช่น ตุมปัต ปาเซมัส ปาเซร์บูเต๊ะ โกตาบารู ตาเนาะห์แมเราะห์

ดังนั้น จากข้อมูลข้างต้นส่งผลให้ผู้วิจัยทำการศึกษาศึกษาการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทำการศึกษาประวัติ รวมไปถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) และแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการอนุรักษ์และสืบสานภาษาถิ่นของประเทศไทยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

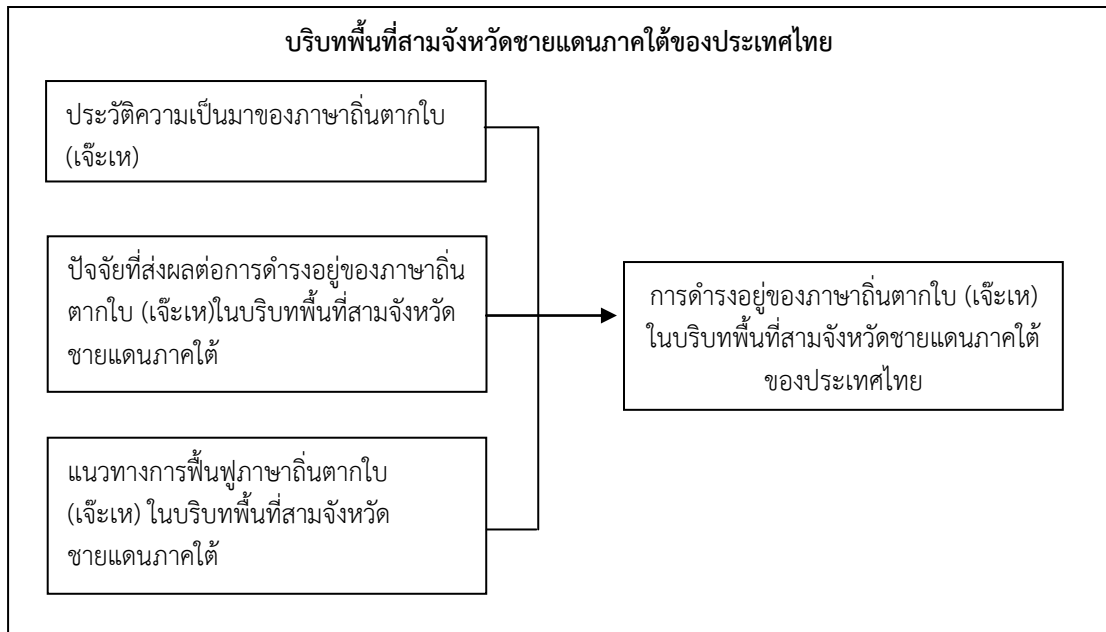
2. คำถามการวิจัย

- 2.1 ประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) เป็นอย่างไร
- 2.2 ปัจจัยต่าง ๆ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) อย่างไร
- 2.3 แนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) เป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห)
- 3.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห)
- 3.3 เพื่อค้นหาแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห)

4. กรอบความคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบความคิดการวิจัย

5. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการวิจัยให้อยู่ใน 4 ส่วน คือ

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทำการศึกษาประวัติความเป็นมา วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) และค้นหาแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห)

5.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์ผู้รู้ด้านภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ผู้แทนหน่วยงานที่ให้การส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ ฟื้นฟู ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) โดยในการวิจัยครั้งนี้จะทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (purposive sampling) พิจารณาจากรางวัลและตำแหน่งที่ได้รับ

5.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาภาคสนามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

5.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนตุลาคม 2561 ถึง กันยายน 2562

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การดำรงอยู่ หมายถึง การคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมด้านภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ที่เป็นมรดกสั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน อยู่เคียงคู่กับประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันก็ยังคงรักษาไว้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสังคมในปัจจุบัน

6.2 ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) หมายถึง ภาษาที่ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสใช้สื่อสารกัน นอกจากนั้นยังสื่อสารกันในพื้นที่บางส่วนของจังหวัดปัตตานี และบางส่วนของรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย โดยมีสำเนียงที่เป็นเอกลักษณ์ มีท่วงทำนองการพูดนุ่มนวล เนิบช้า ไม่กระด้าง อ่อยสร้อย

6.3 บริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง สถานการณ์ความไม่สงบ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี ที่อาจมีผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห)

6.4 ประวัติความเป็นมา หมายถึง เรื่องราวว่าด้วยความเป็นไปได้ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ประกอบด้วย ความหมายและที่มา แหล่งที่พูด และลักษณะของภาษา

6.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ หมายถึง สภาพการณ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนให้การสื่อสารภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ให้ยังคงดำรงอยู่คู่กับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

6.6 แนวทางการฟื้นฟูภาษา หมายถึง ทางปฏิบัติเพื่อให้ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) อยู่เคียงคู่กับประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสังคมในปัจจุบัน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

7.2 เพื่อกระตุ้นให้เกิดนโยบายภาษาและนโยบายการศึกษาที่สนับสนุนการใช้ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ผู้วิจัยได้ค้นคว้าแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ภายใต้กรอบการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลง
2. แนวคิดวัฒนธรรม ภาษา และการสื่อสาร
3. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
5. แนวคิดเกี่ยวกับบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

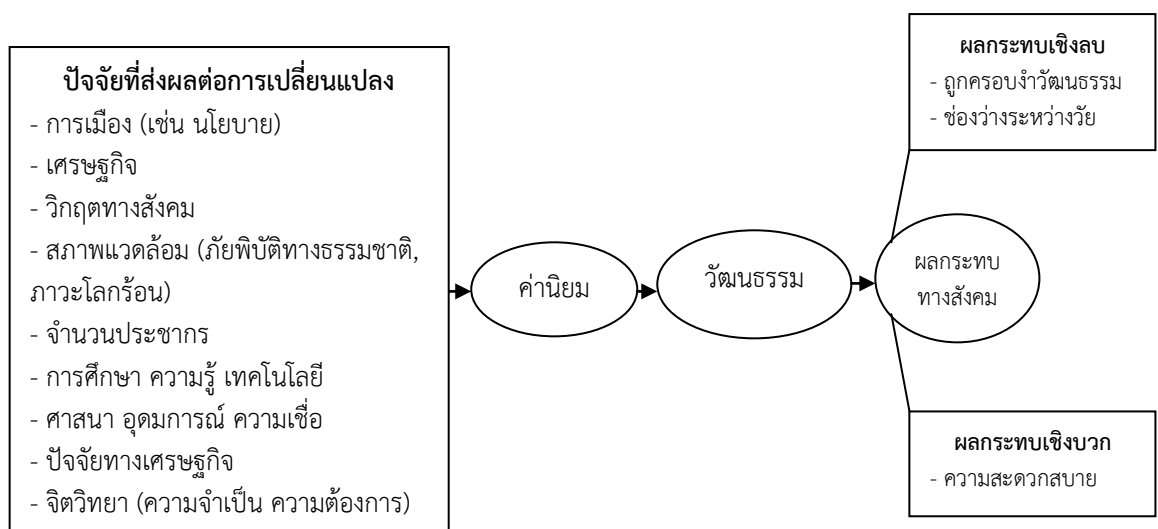
1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลง

การเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลง เป็นไปตามวัฏจักรของวิถีธรรมชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงได้พ้น ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมความเชื่อนั้น จะได้รับการสืบทอดต่อกันมาอย่างมั่นคงเพียงใดก็ตาม กาลเวลาและเงื่อนไขปัจจัยหลายอย่างก็สามารถทำให้รูปแบบและรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ แตกต่างไปจากเดิมไม่มากก็น้อย หากแต่แก่นหรือรากฐานของวัฒนธรรมความเชื่อยังมีการคงอยู่ จึงควรทำความเข้าใจยอมรับในการเข้าถึงกฎของการเปลี่ยนแปลงและดำรงอยู่ (กานต์ทิศา สีหมากสุก, 2558)

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง

“วัฒนธรรม” เป็นสิ่งที่ได้รับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ถ่ายทอดและสืบทอดกันมาอย่างยาวนานเคียงคู่กับงานศิลปะ และมีปัจจัยมากมายส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของทั้งศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งปัจจัยทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ปัจจัยทางการศึกษาความรู้ เทคโนโลยี ปัจจัยศาสนา อุดมการณ์และความเชื่อ ปัจจัยจากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติล้วนส่งผลกระทบทั้งในเชิงบวก เช่น เกิดการประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ การขยายตัวทางการผลิตสินค้าและสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนทางศิลปะและวัฒนธรรม เป็นต้น และผลกระทบในเชิงลบ เช่น เกิดความลำหลังและช่องว่างระหว่างศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมกับศิลปวัฒนธรรมสมัยใหม่ เกิดความไม่เป็นระเบียบทางสังคม เพราะประชาชนบางส่วนอาจปรับตัวไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางศิลปะและวัฒนธรรม และอาจรับเอาศิลปะและวัฒนธรรมที่หลากหลายเข้ามาในสังคม โดยขาดการเลือกสรรอย่างเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เป็นต้น ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีมากมายทั้งปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี ศาสนา อุดมการณ์ ความเชื่อ รวมทั้งปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมหรือแนวความคิดที่บุคคลหรือสังคม

ยึดถือในสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นได้ทั้งแบบค่อยเป็นค่อยไปหรืออาจเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง จนกลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมเดิม และเกิดความไม่สมดุลของวัฒนธรรมขึ้นในสังคม ส่งผลกระทบในเชิงลบ เช่น ความไม่เข้าใจระหว่างวัยของผู้คน เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก เช่น ความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น เป็นต้น ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสังคมที่มีต้นทุนที่ดีทางวัฒนธรรมอาจมีแรงต้านและรักษาวัฒนธรรมเดิมเอาไว้ได้ แต่หากสังคมใดอ่อนแอก็อาจจะถูกครอบงำทางวัฒนธรรมหรือเกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม ทั้งนี้ทั้งนั้นผลกระทบดังกล่าวอาจก่อให้เกิดได้ทั้งผลดีและผลเสียต่อสังคม (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2559) ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม
(ที่มา : สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2559: ข)

1.2 สาเหตุและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

สังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่คู่กัน หากสังคมเปลี่ยนวัฒนธรรมจะเปลี่ยนไปด้วย เช่นเดียวกันเมื่อวัฒนธรรมเปลี่ยนสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปด้วย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมสามารถเกิดได้ทั้งระดับจุลภาคซึ่งเกิดในวงแคบ และระดับมหภาค ซึ่งเกิดขึ้นในวงกว้าง สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ทั้งจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์ รวมทั้งจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ความรู้ที่ก้าวหน้าและเทคโนโลยีที่ทันสมัย นโยบายหรือความประสงค์ของผู้ปกครอง ด้วยเหตุปัจจัยต่าง ๆ ก่อให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุจะได้รับการยอมรับง่ายกว่าวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอาจก่อให้เกิดความล่าช้าทางวัฒนธรรม (cultural lag) อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงแต่ละประเภทไม่ได้สัดส่วน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างคนรุ่นหนึ่งกับ

คนอีกรุ่นหนึ่งได้ ซึ่งเรียกว่า ช่องว่างทางวัฒนธรรม (culture gap) (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2550)

นอกจากนั้น การเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาในวัฒนธรรมผ่านสังคมยุคดิจิทัลส่งผลกระทบต่อคนไทยจำนวนไม่น้อย ซึ่งยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อวิถีค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต การพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีมีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวมมีทักษะความรู้และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีสถาบันสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันชุมชนและภาคเอกชนที่ร่วมกันพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ทั้งนี้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติวัฒนธรรม พบว่า มีปัจจัยที่ต้องเร่งรัดการดำเนินงานหลายประการ อาทิ 1) การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความรัก ความหวงแหนและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) การยกระดับการบริหารจัดการมรดกและทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ 3) การนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับสินค้า และบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาด 4) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม รวมทั้งสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ 5) การพัฒนารูปแบบและเทคนิคการแสดงของไทยให้มีความทันสมัย น่าสนใจและได้มาตรฐานในระดับสากล 6) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติทางวัฒนธรรม 7) การสร้างความรู้ ความเข้าใจและความสำคัญของประชาคมอาเซียนในมิติศาสนา วัฒนธรรม 8) การส่งเสริมและยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์และวิดิทัศน์แบบครบวงจร 9) การนำมิติทางศาสนา วัฒนธรรมไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 10) การบูรณาการการดำเนินงานศาสนาและวัฒนธรรม (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2559)

เนื่องจากสังคมเป็นระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อกันและกัน ชวรตัน เชิดชัย (2530) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจึงมีหลายประการ ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงประชากร เทคโนโลยี องค์กรทางสังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งนักมานุษยวิทยาสังคมที่ชื่อ Claude Levi-Strauss มองว่าภาษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม เพราะทำให้มนุษย์สามารถจัดหมวดหมู่หรือจัดกลุ่มสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต และที่สำคัญคือการนำไปสู่การสร้างและใช้สัญลักษณ์ระหว่างกันเอง จุฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต (2551) ทั้งนี้ สมิทธิ สระอุบล (2534) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม โดยแบ่งเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนวัฒนธรรม คือ 1) สอดคล้องหรือเข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่เดิม 2) อิทธิพลของศาสนา 3) การเห็นคุณค่าประโยชน์ 4) กลุ่มผลประโยชน์ 5) ตัวแทนของวัฒนธรรม 6) สภาพทางเศรษฐกิจ 7) สภาพการเมือง และปัจจัยที่บั่นทอนวัฒนธรรม คือ 1) ความรู้สึกหรืออารมณ์ 2) กลุ่มผลประโยชน์ 3) ทศนคติหรือเจตคติ 4) การไม่เห็นคุณค่าประโยชน์ของวัฒนธรรม 5) ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี 6) สภาพเศรษฐกิจ 7) สภาพการเมือง

1.3 การเปลี่ยนแปลงของภาษาในสังคมไทย

นิตยา กาญจนวรรณ (2558: 233-234) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษามีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากตัวภาษาเอง และการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากตัวภาษาเองเป็นการเปลี่ยนแปลงเกิดตามธรรมชาติและตามกาลเวลา ภาษาทุกภาษาในโลกจะเปลี่ยนแปลงเสมอเมื่อกาลเวลาผ่านไป ดังเช่นภาษาไทยในปัจจุบันมีความแตกต่างจากภาษาไทยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกิดจากปัจจัยทางสังคม เช่น การอพยพย้ายถิ่น การติดต่อค้าขาย การไปมาหาสู่ การแต่งงานข้ามชาติ การตกเป็นอาณานิคม ในปัจจุบันนี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง เช่น ได้รับวัฒนธรรมตะวันตกทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และวิถีความเป็นอยู่ ภาษาในสังคมก็ย่อมต้องขยายตัวไปตามความเปลี่ยนแปลงนี้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงของภาษาอาจพิจารณาได้จากมุมมอง 2 มิติ คือ มิติของการลู่ออกของภาษา (linguistic divergence) และมิติของการลู่อเข้าของภาษา (linguistic convergence)

1. การลู่ออกของภาษา หมายถึง การที่ภาษาใดภาษาหนึ่งแตกกลายเป็นภาษาย่อยหลายภาษา หรือการที่ภาษาย่อยต่าง ๆ ของภาษาใดภาษาหนึ่งพัฒนาความต่างจากกันและกัน จนในที่สุดก็ไม่ใช่ภาษาเดียวกัน จนกลายเป็นคนละภาษา สาเหตุของการลู่ออกของภาษา ได้แก่ การอพยพย้ายถิ่น หรือการขาดการติดต่อสื่อสารของผู้พูดภาษา

การลู่ออกของภาษาเน้นการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกิดจากตัวของมันเอง เมื่อผู้พูดอยู่ห่างกัน ภาษาที่พูดก็พัฒนาไปคนละทาง เวลายิ่งผ่านไป ก็ยิ่งแตกต่างกันมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ภาษาย่อยต่าง ๆ ของประเทศอังกฤษมีความแตกต่างกันมาก และมีเป็นจำนวนมาก ตรงข้ามกับภาษาอังกฤษในออสเตรเลียและสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีจำนวนภาษาย่อยน้อยกว่า และความแตกต่างกันระหว่างภาษาย่อยก็น้อยกว่า เพราะการลู่ออกของภาษาเกิดขึ้นไม่นานเท่าในประเทศอังกฤษ

สำหรับประเทศไทยนั้น การใช้คำและการออกเสียงที่ต่างกันไปในภาษาถิ่นต่าง ๆ ก็นับว่าเป็นการลู่ออกของภาษาเช่นกัน เช่น ภาษากรุงเทพฯ ใช้ว่า “เกลียด, รังเกียจ” ภาษาถิ่นอีสานใช้ว่า “เดียด” ภาษาถิ่นใต้ใช้คำว่า “เกลียดแล”

2. การลู่อเข้าของภาษา หมายถึง การที่ภาษาตั้งแต่ 2 ภาษาขึ้นไปต่างเปลี่ยนแปลงไปจนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน สภาวะเช่นนี้เกิดขึ้นเพราะการสัมผัสภาษา ซึ่งเกิดขึ้นในตัวผู้พูดสองภาษาหรือหลายภาษา การใช้ภาษาสองภาษาหรือหลายภาษาสลับกัน ทำให้ภาษาเหล่านั้นยืมลักษณะซึ่งกันและกัน สภาวะเช่นนี้ถ้าเกิดขึ้นกับคนหมู่มากและเป็นเวลานาน จะทำให้ภาษาเหล่านั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกันมากทั้งที่ไม่ใช่ภาษาตระกูลเดียวกัน เช่น ภาษาไทย ภาษาเขมร ภาษามลายู ลู่อเข้าหากันจนมีลักษณะทางไวยากรณ์เหมือนกัน เช่น มีการเรียงคำเหมือนกัน และมีการใช้คำโดดโดยไม่เติมวิภัติปัจจัย เป็นต้น

3. การลู่อเข้าหากันของภาษาในสังคมไทย ภาษาไทยถิ่นต่างก็มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นด้วยอิทธิพลของการสัมผัสภาษา มีหลักฐานแสดงว่า ภาษาไทยถิ่นใต้ยืมคำในภาษาไทยภาคกลางเข้าไปใช้ แต่ยังคงบวรณ์ยุคไว้เช่นเดิม จึงกลายเป็นลักษณะลูกผสม นอกจากนี้

เสียงพยัญชนะที่เป็นลักษณะเด่นของภาษาปักซีได้ เช่น เสียง ฮ ขึ้นจมูก กำลังจะสูญหายไป เพราะคนได้ (เช่น สงขลา) รับเอาเสียง ง ในภาษาไทยมาตรฐานเข้าไปใช้แทน เช่น ในคำว่า เงิน ง เป็นต้น

ในภาษาสุพรรณบุรี วรรณยุกต์สูงตก เช่น คำว่า หู ขา (ออกเสียงเป็น หู้ ข้า) กำลังจะค่อยๆ หายไป เพราะอิทธิพลของการสัมผัสภาษากับภาษาไทยมาตรฐาน

4. การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่มีหน้าที่ในสังคมไทยมากที่สุด จึงเป็นภาษาที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะมีคนใช้มาก และรับผลกระทบจากภายนอกมากที่สุด

กล่าวโดยสรุป การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) เป็นสภาพการณ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกื้อหนุนให้การสื่อสารภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ให้ยังคงดำรงอยู่คู่กับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากตัวภาษาเอง และการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก อาทิ ความรู้สึกหรืออารมณ์ กลุ่มผลประโยชน์ ทศนคติหรือเจตคติ การไม่เห็นคุณค่าประโยชน์ของวัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจ หรือสภาพการเมือง

2. แนวคิดวัฒนธรรม ภาษา และการสื่อสาร

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่แตกต่างจากสัตว์อื่น ๆ เพราะมนุษย์สามารถพัฒนาการใช้สมองและการใช้มือควบคุมจนสร้างสังคมที่ประกอบด้วย วิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของตนเองขึ้นมาได้ สื่อกลางที่เชื่อมระหว่างโลกของความคิด และโลกของการทำงานหรือการผลิตทางวัตถุเข้าด้วยกันคือ **ภาษา** อันหมายถึงภาษาพูด ภาษาเขียน ตลอดจนภาษาท่าทาง และรูปแบบของภาษาสัญลักษณ์ประเภทต่าง ๆ ทำให้มนุษย์สามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติให้แก่สมาชิกในสังคมได้ และยิ่งไปกว่านั้น ภาษาก็ได้เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง (อวยพร พานิช, 2553)

ทั้งนี้ ตามเกร็ดประวัติศาสตร์เป็นเวลามากกว่า 1 ล้านปีที่มนุษย์ (homosapiens) ได้มีวิวัฒนาการด้านกายวิภาคศาสตร์ ซึ่งจำเป็นสำหรับการเปล่งเสียงและรับเสียงของมนุษย์ที่ทำให้เกิดการรับ เก็บ จัดการ และสร้างสัญลักษณ์เพื่อแสดงความจริงส่วนบุคคลและกลุ่ม ดังนั้นพฤติกรรมทางภาษาจึงเกิดขึ้นโดยวัฒนธรรม ภาษาทำให้มนุษย์สามารถสร้างสรรค์วัฒนธรรมด้วยการถ่ายทอดความรู้ ความฝัน และความทรงจำไปยังคนรุ่นเยาว์ ภาษายังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อจิตใจ เพราะมนุษย์สามารถใช้ภาษาในการคิดและการสื่อสารกับตนเองและระหว่างบุคคล (intrapersonal and interpersonal communication) และประเด็นนี้เองที่ภาษามีคุณอนันต์กับการสืบต่อวัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์มนุษย์ (จุฬาพรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต, 2551) โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 หน้าที่ของภาษาและความหลากหลายของภาษาในวัฒนธรรมหนึ่งๆ (Functions of Language and Language Diversity)

2.1.1 หน้าที่ของภาษา (Functions of Language)

ภาษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม (social interaction) รายละเอียดดังนี้

ประการที่หนึ่ง การติดฉลากหรือ labeling หรือตั้งชื่อให้กับคน

สิ่งของการกระทำ ซึ่งอาจถูกอ้างถึงในต่อสื่อสารในบริบททางวัฒนธรรมนั้น ๆ สรุปลง่าย ๆ คือ ภาษาทำให้เราเรียกสิ่งต่าง ๆ ได้และสื่อสารกันรู้เรื่องในวัฒนธรรมหนึ่ง ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการควบคุมความจริง (control of reality) ภาษาช่วยในการควบคุมความเป็นจริง เช่น ในกลุ่มผู้นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกกล่าวในพิธีในโบสถ์ขณะรับประทานขนมปังตอนรับ ศีลว่า “This is my body” เพราะเชื่อว่าขนมปังที่รับประทานนั้นเป็นของศักดิ์สิทธิ์ และมีสัญลักษณ์ แทนพระวรกายหรือร่างกายขององค์พระเยซู ซึ่งประเด็นนี้ตรงกับเรื่องของ สัญลักษณ์ว่าด้วยอาหาร (semiotics of food) ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ภาษาสะท้อนแง่มุมทางวัฒนธรรมได้

ประการที่สอง ภาษามีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ทาง สังคมระหว่างมนุษย์ในสังคม (social interaction) ในการร่วมเสนอความคิดเห็น การแสดงอารมณ์ ระหว่างมนุษย์ อันเป็นพื้นฐานของการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ในบริบทนั้น ๆ อันประกอบด้วย

1) การแสดงออกทางอารมณ์ (emotive expression) เป็นการ แสดงการสื่อสารภาวะอารมณ์ภายใน ถูกแสดงออกมาด้วยภาษา ตัวอย่างเช่น ฉันรู้สึกเศร้า เหงา ว้าเหว่

2) การคิด (thinking) มนุษย์เราเป็นนักคิดด้วยการมองและคิด ด้วยการพูด ด้วยระบบการสื่อสารภายในตนเอง (intrapersonal communication) ขึ้นอยู่กับ กิจกรรมที่ทำ การคิดด้วยการพูดมีบทบาทสำคัญในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากหน้าที่ของภาษาถือเป็นเครื่องมือในการผลิต และพูดความคิดออกมาเรียกว่าเป็นตัวช่วยในการแก้ปัญหาและการคิด

3) การมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) การมีปฏิสัมพันธ์เป็นหน้าที่ อีกอย่างหนึ่งในการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การทักทาย เป็นต้น

4) การส่งหรือถ่ายทอดข้อมูล หรือ transmission เป็น ขบวนการการส่งข้อมูลไปสู่คนอื่น ๆ และรับข้อมูลย้อนกลับในการสื่อสารซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการ แสดงอัตลักษณ์ (expression of identity) ของผู้พูดด้วยว่า เขาเป็นใครมีข้อมูลอย่างไรในเรื่องของ ถิ่นฐานดั้งเดิม ภูมิหลังทางสังคม ระดับการศึกษา อาชีพ อายุ เพศ และบุคลิกภาพ เป็นต้น

5) การสงวนรักษาประวัติศาสตร์ (keeping of history) เพราะ ทั้งนี้ภาษาทำหน้าที่ในการช่วยบันทึกความจริงที่ปรากฏในหน้าประวัติศาสตร์ของชนชาติหนึ่ง ๆ ซึ่งจะ เห็นได้จากบันทึกหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ การสำรวจภูมิศาสตร์ รายงานทาง วิทยาศาสตร์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องแสดงลักษณะเด่นของภาษาอันเนื่องมาจากว่า หลักฐาน เหล่านี้จะกลายเป็นความรู้พื้นฐานถ่ายทอดไปสู่รุ่นต่อไป ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ก่อนที่จะนำไปพัฒนา สังคมและทำให้วัฒนธรรมสามารถถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอันเป็นส่วนหนึ่งของการ สร้างและทำนุบำรุงรักษาวัฒนธรรมของชาติหนึ่ง ๆ ได้ ตัวอย่างจากประวัติศาสตร์ของพวก Basques หรือกลุ่มชนที่อาศัยในสเปนทางตอนเหนือในช่วงปี ค.ศ. 1937 – กลางปี ค.ศ. 1950 รัฐบาลชาวสเปน พยายามที่จะทำลายวัฒนธรรมของพวก Basques ลงด้วยการออกกฎในการห้ามใช้ภาษาของพวก Basques ห้ามสอนภาษา Basques ในโรงเรียน หรือใช้สื่อสารมวลชนในงานฉลองของโบสถ์หรือในที่ สาธารณะ หนังสือต่าง ๆ ถูกเผาและชื่อ Basques ถูกห้ามใช้ในพิธีล้างบาป ชนชาติกลุ่ม Basques ทั้งหมดในเอกสารทางราชการถูกเปลี่ยนเป็นภาษาสเปน และรอยจารึกที่อยู่บนตึกและบนหลุมศพที่ใช้ ภาษาดั้งเดิมของชาว Basques นั้นถูกลบออกทั้งสิ้นและนี่เป็นตัวอย่างที่ว่าเมื่อภาษาถูกทำลายใน

ลักษณะใดลักษณะหนึ่งแล้ว วัฒนธรรมของชาตินั้น ๆ ย่อมเสื่อมลงด้วย

2.1.2 ความหลากหลายของภาษา (Language Diversity)

ปัจจุบันความหลากหลายทางภาษาได้กลายเป็นประเด็นที่สำคัญที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของผู้คนในหลาย ๆ ประเทศ ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ประชากรอย่างน้อย 38 ล้านคนในสหรัฐอเมริกาที่พูดภาษาอื่นนอกจากภาษาอังกฤษเมื่ออยู่ที่บ้าน และมีนักเรียนกว่า 3 ล้านคนในสหรัฐอเมริกาที่พูดภาษาอังกฤษได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้นหรือไม่พูดเลย อาทิ กลุ่มนักเรียนที่ใช้ภาษาสเปนเป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวันและนับเป็นร้อยละ 70 ของนักเรียนจำนวนนี้ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก ที่ชายแดนของสหรัฐอเมริกาท่อกับประเทศเม็กซิโก พบว่า ภาษาสเปนมีอิทธิพลกับเสียงคำภาษาอังกฤษเป็นผลให้เกิดเป็นภาษาถิ่นที่เรียกว่า “Spanglish”

ที่สำคัญประเด็นความหลากหลายทางภาษานี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะอาจทำให้เกิดเป็นประเด็นขัดแย้งขึ้นในประเทศได้ บรรดานักการเมืองของสหรัฐอเมริกาก็พยายามเสนอร่างกฎหมายที่จะทำให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการของสหรัฐอเมริกา เพราะความรู้ภาษาอังกฤษและความสามารถในการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษนั้นมีความสำคัญในการใช้ชีวิตในสังคมอเมริกัน การไม่สามารถที่จะสื่อสารโดยใช้ภาษากลางของชุมชนที่อาศัยอยู่นั้นถือว่าอุปสรรคที่สามารถจะนำไปสู่ความเข้าใจผิดและอคติที่จะเกิดขึ้นจากการขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพได้

2.1.3 ภาษาทางเลือก (Alternative Language)

การใช้ภาษาทางเลือกสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของวัฒนธรรมร่วม (co cultural groups) ต่าง ๆ ที่มีความต้องการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาเฉพาะกลุ่มเพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์กลุ่ม (group identity) และการมีส่วนร่วมในสังคมและวัฒนธรรมหลัก โดยทั่วไปจะพบว่า ในสังคมหรือวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ อาจมีปรากฏการณ์ของภาษาทางเลือกอยู่ 4 ประเภท ได้แก่

1) ภาษาเทคนิคที่ใช้กันในผู้เชี่ยวชาญในสายอาชีพต่าง ๆ (Jargon) ตัวอย่างเช่น นักฟิสิกส์นิวเคลียร์ แพทย์ หนายความ นักเศรษฐศาสตร์ วิศวกร นักดนตรีหรือช่างเทคนิค เช่น คำว่า “ER” หมายถึง ห้องฉุกเฉินหรือห้องผ่าตัดสำหรับแพทย์ (emergency room)

2) ภาษาลับเฉพาะกลุ่มวัฒนธรรมร่วม (argot or private language) ภาษานี้ไม่ได้หมายถึงภาษาเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ แต่อาจจะหมายถึงกลุ่มวัฒนธรรมร่วมใด ๆ ก็ได้ในวัฒนธรรมกระแสหลักที่ต้องการสร้างภาษาไว้ใช้สื่อสารติดต่อกันภายในกลุ่มของตนเอง อาทิ ภาษาของเด็กวัยรุ่น กลุ่มโสเภณี คนขับแท็กซี่ คนขับรถบรรทุก กลุ่มผู้ใช้วิทยุสื่อสารเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ตำรวจ ทหาร กลุ่มคณะละครสัตว์ หรือพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน กลุ่มเกย์และเลสเบี้ยน เป็นต้น

3) ภาษาตามสมัยนิยมหรือกระแสนิยม (slang) ซึ่งคนส่วนใหญ่ในสังคมจะเข้าใจ เพราะใช้กันแพร่หลายทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ แล้วก็จะค่อย ๆ เสื่อมความนิยมลงในที่สุด เช่น ในภาษาไทยในช่วงปี พ.ศ. 2002 เป็นต้นมาก็จะได้ยินคำพูดคันทู เช่น “เด็กแนว” หมายถึง เด็กวัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวอย่างฉีกแนว “มีกิ๊ก” หมายถึง การ

แอบลักลอบมีซู้ หรือมีคูรักสำรอง เป็นต้น หรือในภาษาอังกฤษ คำว่า “booze” ใช้แทนเครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์ คำว่า “hoopy” แทนคำว่ารถยนต์ คำว่า “bytebonding” หมายถึง คนที่คลั่งการใช้คอมพิวเตอร์และมักพูดในสิ่งที่คนทั่วไปไม่มีใครเข้าใจ “pancake” ใช้เรียกคนพวกกรักร่วมเพศที่มีประสบการณ์มาจากในคุก และ “strawberry” ใช้สำหรับผู้หญิงที่ยอมนอนเพื่อแลกยาเสพติด

4) คำศัพท์ที่ใช้กันในหมู่วัฒนธรรมร่วมที่เป็นกลุ่มชายขอบของสังคม (cant) เช่น กลุ่มนักโทษในเรือนจำ กลุ่มนักลี้ภัยกระเป๋ กลุ่มอาชญากร ผู้ค้ายาเสพติด กลุ่มโสเภณี เป็นต้น ตัวอย่างเช่น ในกลุ่มนักโทษอเมริกันนั้น คำว่า “college” หมายถึง คุก “mouse” หมายถึง การแหกคุก และ “lifeboat” หมายถึงการละเว้นโทษ ส่วนในกลุ่มโสเภณีมักจะใช้คำว่า “gorilla” เพื่อแสดงถึงผู้ชายที่เฒ่าหรือขี้มอมพวกเธอ คำว่า “lobster” อันหมายถึงกลุ่มลูกค้าที่มีฐานะร่ำรวย หรือคำว่า “outlaw” หมายถึง โสเภณีที่ไม่มีผู้ชายที่ทำหน้าที่ควบคุม คุกคาม ชูเชี่ยวคอยตามคุ่มในเวลาปฏิบัติงาน เป็นต้น

2.1.4 หน้าที่ของภาษาทางเลือก (Function of Alternative

Language)

ภาษาทางเลือกแสดงให้เห็นความสัมพันธ์กันระหว่างภาษาและพฤติกรรมของกลุ่มวัฒนธรรมร่วมได้และภาษาทางเลือกนั้นมีหน้าที่หลักสองประการดังต่อไปนี้

1) การให้อำนาจและการสร้างความสมานฉันท์ในกลุ่ม (empowerment and solidarity) ภาษาทางเลือกเรียกว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการให้อำนาจ ยกตัวอย่างเช่น ภาษาจีนโบราณที่เรียกว่าหนิวซู (Nushu) ที่ใช้ติดต่อระหว่างผู้หญิงชาวจีนกว่า 3,000 ปีมาแล้ว ทั้งนี้ เนื่องจากในสมัยก่อน หญิงชาวจีนยุคโบราณได้รับการศึกษาน้อยมากและถูกกีดกันจากเพศชายในสังคม ดังนั้น กลุ่มหญิงจีนจึงได้คิดสร้างภาษาซึ่งมีตัวอักษรที่พิเศษขึ้นมาใช้เองที่เรียกว่า อักษรหนิวซูหรือ Nushu ที่ให้อำนาจกับผู้หญิงกลุ่มนี้ด้วยการสื่อสารภายในกลุ่ม

2) การป้องกันตัว (defense) ภาษาทางเลือกช่วยในเรื่องการป้องกันตัวเองโดยใช้รหัสลับเฉพาะ ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้ใช้ปลอดภัยจากภัยคุกคาม หรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่น อาชีพโสเภณีเป็นอาชีพที่ผิดกฎหมายก็ใช้ภาษาเพื่อปิดบังอาชีพตัวเอง ซึ่งไม่ได้ปิดบังเฉพาะพฤติกรรมเรื่องเพศเท่านั้น แต่ยังใช้ภาษาพรางตัวเพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

2.2 วัฒนธรรมและรูปแบบการใช้ภาษา (Culture and The Usage of Language)

ความแตกต่างของภาษาและการใช้ภาษานั้นแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรม ภายใต้ประเด็นที่สี่นี้จะขอยกลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างไปในสามลักษณะ ได้แก่ ความตรงของภาษา ความเป็นทางการของภาษาซึ่งแสดงให้เห็นโครงสร้างของความสัมพันธ์ทางสังคมในวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ ได้และประการที่สาม การแสดงออกทางอารมณ์และความสนุกของภาษา

2.2.1 ความตรง (Directness)

การใช้ภาษาสามารถสะท้อนถึงโครงสร้างอย่างลึก ๆ ของวัฒนธรรมได้ โดยพิจารณาจากระดับของความตรงของภาษา (degree of directness) เช่น ภาษาของชาวอเมริกันที่มีลักษณะลง และอาจตรงกับสิ่งที่คนไทยเรียกว่า “ขวานผ่าซาก” (direct and blunt) ซึ่งหมายถึง ความชัดเจนและความตรงของคำพูด คนอเมริกันส่วนใหญ่พยายามที่จะหลีกเลี่ยง

การพูดอ้อมค้อมและกำกวม และมักนิยมพูดตรงจุดเลย ถ้าเขาหมายถึง “ไม่” เขาจะพูดโดยไม่ลังเล ความตรงของการใช้ภาษานี้ บ่อยครั้งจะถูกมองจากคนในวัฒนธรรมอื่นว่าเป็นการไม่คำนึงถึงผู้อื่น (harsh speech) และสามารถนำไปสู่ความไม่พอใจและทำร้ายความรู้สึกของคนที่มาจากรวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่ไม่ได้เชิดชูค่านิยมของการสื่อสารแบบตรง ๆ ได้

อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมส่วนมากในโลกจะนิยมใช้ภาษาในลักษณะอ้อม (indirect) มากกว่า ทั้งนี้เพื่อพยายามรักษาเกียรติยศ ศักดิ์ศรี ความรู้สึกและหน้าตาของผู้อื่น อาทิ ชาวเอเชียส่วนใหญ่มองว่า ความตรงและขวานผ่าซากของคนอเมริกันนั้น แม้จะมีประสิทธิภาพแต่ก็ไม่ค่อยเหมาะสม (effective but not appropriate) ในบางกรณี การโต้แย้งตรง ๆ จะถูกมองว่าไม่สุภาพ และอาจสร้างความบาดหมางให้กลุ่มได้ ดังนั้น การพูดอ้อมค้อมและกำกวมของภาษา (indirect and ambiguous) เป็นศิลปะอย่างหนึ่งของชาวเอเชียหรือชาวแอฟริกัน บ่อยครั้งที่พบว่า การใช้ภาษาไม่ชัดเจนหรือตรงมากันระหว่างคู่สนทนา ทั้งนี้ เพราะชาวเอเชียมักสื่อสารโดยการพูดที่ใช้คำน้อยแต่แฝงไว้ด้วยความสละสลวยของภาษาวัฒนธรรม และมักจะเน้นด้านปฏิกิริยาทางอารมณ์มากกว่าความหมายของคำและประโยค

ตัวอย่างเช่น ในวัฒนธรรมจีน ญี่ปุ่น เกาหลี และไทย ซึ่งผู้คนมักจะใช้ภาษาอย่างระมัดระวังเพราะไม่มีใครชอบที่จะให้มีการแสดงออกทางด้านลบและการโต้ตอบด้วยคำพูดโดยเฉพาะการเผชิญหน้า เพราะธรรมชาติของวัฒนธรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม (cooperation) และการไม่ปะทะกันตรง ๆ (evasiveness) คำพูดของชาวเอเชียตะวันออกบ่อยครั้งจะเน้นถึงความสำคัญและความต้องการของกลุ่มมากกว่าตัวบุคคล ดังเช่น สุภาษิตชาวญี่ปุ่นที่กล่าวไว้ว่า “ปากคือสาเหตุของความหายนะ” (Mouth is the source of calamity) ดังนั้น การใช้ภาษาทางอ้อมช่วยรักษาหน้าและก่อให้เกิดความสันติสุขในสังคม

2.2.2 ความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships)

ภาษานั้นสามารถแสดงสถานภาพทางสังคมของผู้พูดและสามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของวัฒนธรรมหนึ่ง ๆ ได้ วัฒนธรรมและสังคมของชาวญี่ปุ่นจะถักทอผูกพันด้วยกฎเกณฑ์สังคมที่ค่อนข้างเข้มงวดและแสดงถึงระดับของความสลับซับซ้อนของรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม และสถานะทางสังคมในทุกแง่มุมของชีวิต เมื่อชาวญี่ปุ่นพูดกับผู้ที่มีสถานะทางสังคมต่ำกว่า ภาษาก็จะแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดจากบริบทที่เขากำลังสื่อสารกับผู้ที่มีสถานะสูงกว่า ตรงนี้คงไม่ต่างไปจากการใช้ภาษาของชาวไทยเท่าไรที่แสดงให้เห็นโครงสร้างที่ลดหลั่นทางสังคม (hierarchical structure) ของสังคม ภาษาที่ใช้คำพูดกับนักเรียนก็ต้องแตกต่างไปหากเราพูดกับอธิการบดีของมหาวิทยาลัย เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ภาษา คือ วัฒนธรรมที่เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงมนุษย์เข้าด้วยกัน รวมไปถึงสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน ตลอดจนภาษาท่าทาง และรูปแบบของภาษาสัญลักษณ์ประเภทต่าง ๆ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม

3.1 ความหมายของการอนุรักษ์วัฒนธรรม

การอนุรักษ์หรือธำรงมรดกทางวัฒนธรรม คือ การที่คนรุ่นหลังตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้น โดยการอนุรักษ์นั้นจะทำในเชิงปฏิบัติคือการดูแลรักษาและการสืบสานวัฒนธรรมนั้น ๆ ไม่ให้หายไป ซึ่งการอนุรักษ์หรือการธำรงวัฒนธรรมเป็นเหมือนเครื่องช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้เกิดการห่วงแหนในมรดกทางวัฒนธรรมของตน ก่อให้เกิดเป็นความรักและความผูกพัน รวมทั้งยังส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีอีกด้วย (บุญสม ยอดมาลี, 2544 และอำนาจ เจริญศิลป์, 2528) รวมไปถึงการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมที่หาได้ยากหรือกำลังจะสูญหายไป และไม่สามารถคลี่คลายพัฒนาได้อีก เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังในการที่จะติดตามศึกษาค้นคว้าหาร่องรอยความเจริญทางวัฒนธรรมในอดีต หรือการตามรักษาโดยการรักษาที่รับช่วงกันมาตามลำดับนับตั้งแต่แรกในอดีตถึงผู้รับผิดชอบในปัจจุบัน และจะส่งผลให้คนรุ่นหลังได้รับช่วงต่อไป (สุธีรา เผ่าโกศลิต, 2537 : 11 ; คณะกรรมการดำเนินงานและประสานงานวันอนุรักษ์มรดกไทย, 2541)

ความสำคัญในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริโดยสรุปว่า การอนุรักษ์มรดกของชาติต้องกระทำเพื่อรักษาเกียรติภูมิของชาติและเพื่อเป็นประโยชน์แก่การศึกษาในทางศิลปวัฒนธรรม ทำให้คนในชาติได้รู้จักรากเหง้าและเอกลักษณ์ความเป็นชาติของตน ทำให้เกิดความภูมิใจซึ่งนำไปสู่ความคิดในการช่วยปกป้องรักษาชาติของตนไว้ (ทองศักดิ์ วิกุล, 2547) สอดคล้องกับ ผจงจิตต์ อธิคมนันท์ (2543) ที่อธิบายความหมายและลักษณะของวัฒนธรรมว่าวัฒนธรรม คือ สิ่งอันเป็นวิถีชีวิตของสังคม คนในสังคมมีส่วนร่วมจะคิดเห็นอย่างไร มีความเชื่ออย่างไรก็แสดงออกให้ปรากฏเห็น เป็นรูปภาพ ประเพณี กิจกรรมงาน การละเล่น การศาสนา เป็นต้น ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่คนในสังคมมีส่วนร่วมสร้างขึ้น เช่น สิ่งอันจำเป็นแก่วิถีชีวิต และการครองชีพ ได้แก่ ปัจจัยสี่ เครื่องมือ เครื่องใช้ ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ซึ่งแสดงปรากฏให้เห็นเป็นสิ่งที่ต่างๆ ซึ่งมีการสะสมเป็นความรู้ในความทรงจำจดไว้ในหนังสือ และสิ่งต่างๆ ที่สร้างขึ้น และถ่ายทอดไว้ให้แกกันเป็นมรดกตกทอดสืบต่อกันมาชั่วอายุคนมีการเพิ่มเติมเสริมสร้างสิ่งใหม่ และปรับปรุงสิ่งเก่าให้เข้ากันได้และมีความเจริญก้าวหน้า โดยวัฒนธรรมจะมีลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญทำให้มนุษย์สร้างสิ่งที่เราเรียกว่า วัฒนธรรมเกิดขึ้น มนุษย์จะต่างจากสัตว์เนื่องจากการกระทำต่างๆ เป็นเรื่องของการเรียนรู้ เช่น การหิวผอม การแปร่งฟัน การเย็บผ้า เขียนหนังสือ ฯลฯ ส่วนสัตว์จะใช้สัญชาตญาณ การเรียนรู้จะมีลักษณะสั่งสมจากประสบการณ์ที่มนุษย์ได้เผชิญในชีวิตไม่ได้ถูกถ่ายทอดทางชีวภาพหรือพันธุกรรมการเรียนรู้เกิดจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มของสังคม

2. เป็นสิ่งที่สืบทอดจากบรรพบุรุษเป็นมรดกทางสังคมซึ่งส่งต่อๆ กันมาหลายชั่วอายุซึ่งคนรุ่นต่อมาได้นำมาใช้ปฏิบัติทำให้คงอยู่ไม่สูญหายแต่อาจปรับเปลี่ยนไป เช่น ภาษา การแต่งกาย ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมนั้นจะขึ้นอยู่กับภาวะในสังคมในขณะนั้น ๆ

3. เป็นของส่วนรวมในสังคม มิใช่เป็นของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ แต่จะช่วยกันคิดสิ่งที่สร้างสรรค์ร่วมกันปฏิบัติทำให้วัฒนธรรมนั้นอยู่ยืดยาว เช่น ภาษา การแต่งกาย วัฒนธรรม

จึงเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนจำนวนมากหรือของสังคมทั้งหมด

กล่าวโดยสรุป การอนุรักษ์วัฒนธรรม หมายถึง การรักษาแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ การสืบทอดภาษา การแต่งกาย ฯลฯ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน สังคมนั้นๆ ที่รับช่วงกันมาตามลำดับนับตั้งแต่แรกในอดีตถึงปัจจุบัน และจะส่งผลให้อนุชนรุ่นหลังได้รับช่วงต่อไป โดยตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้น ผ่านการปฏิบัติ สืบสาน รักษาไม่ให้หายไป

3.2 นโยบายการอนุรักษ์วัฒนธรรม

3.2.1 นโยบายรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2547 กล่าวถึง นโยบาย 11 ด้าน คือ 1) การปกป้องเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ 2) การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศของประเทศ 3) การลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ 4) การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม 5) การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุขและสุขภาพของประชาชน 6) การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ 7) การส่งเสริมบทบาทและใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน 8) การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและนวัตกรรม 9) การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรและการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน 10) การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ 11) ปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2557)

ทั้งนี้ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม คือ นโยบายข้อ 4) การศึกษา และเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

“นโยบายข้อที่ 4 การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม” รัฐบาลจะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทยมาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กัน โดยข้อที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยกับนโยบายดังกล่าว คือ

ข้อที่ 4.8 อนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทยและภาษาถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อการเรียนรู้ สร้างความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์และความเป็นไทย นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์อันดีในระดับประชาชน ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ

ข้อที่ 4.9 สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านและวัฒนธรรมสากล และการสร้างสรรค์งานศิลปวัฒนธรรมและวัฒนธรรมที่เป็นสากล เพื่อเตรียมเข้าสู่สากลวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนและเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลก

3.2.2 ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี

วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือคติพจน์ประจำชาติ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีรายได้สูงอยู่ในกลุ่ม ประเทศพัฒนาแล้ว คนไทยมีความสุข อยู่ดี กินดี สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและเป็นธรรม ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการ พัฒนาในระยะ 20 ปี ต่อจากนี้ไป จะประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพคน (4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) คือ

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ข้อ (๒) การพัฒนาภาคการผลิตและบริการบนฐานของการพัฒนานวัตกรรมและมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีการใช้ดิจิทัลและการค้าที่เข้มข้นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและขยายกิจกรรม การผลิตและบริการ โดยมุ่งสู่ความเป็นเลิศในระดับโลกและในระดับภูมิภาคในอุตสาหกรรมหลายสาขา และในภาคบริการที่หลากหลายตามรูปแบบการดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนไป เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อใช้มิติทางวัฒนธรรม สนับสนุนการพัฒนาภาคการผลิตและบริการพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก

ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโดยใช้มิติทางศิลปวัฒนธรรม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ยกกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ ปลุกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์รวมทั้งสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย

ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ข้อ (4) การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งนี้ การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีดังกล่าว จำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) และกรอบทิศทางตามนโยบายการพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0 ด้วย

3.2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ได้คนไทยที่มีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคมมีความเป็นพลเมืองต้นรู้มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวมมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญก้าวหน้าทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง ความเป็นไทย ทั้งนี้การดำรงอยู่ของภาษาถิ่นได้ตกใบ (เจ๊ะเห) มีความเกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ใน 2 ประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์โดยมีความเกี่ยวข้องกับ

เป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้แก่ เป้าหมายที่ 1 “คนไทยส่วนใหญ่มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม” และเป้าหมายที่ 5 “สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ชุมชน สื่อมวลชนและภาคเอกชน” ซึ่งรัฐบาลโดยกระทรวงวัฒนธรรมจะทำการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม อนุรักษ์ และสร้างค่านิยมความเป็นไทยที่ดีงาม การสืบสาน สร้างสรรค์มรดก ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย รวมทั้งการดำเนินการเพื่อประชาชนกลุ่มเป้าหมายนำหลักธรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

3.2.4 แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2550-2559)

แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2550-2559) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนางานศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมั่นคงทางวัฒนธรรม คนไทยมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม (unity in diversity) มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถดำรงภูมิปัญญาของสังคมไทย ตลอดจนสามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม และเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันและอนาคต ซึ่งแสดงถึงการมีภูมิคุ้มกัน และสามารถดำรงตนได้อย่างมีเหตุ มีผล พอประมาณ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนสืบไป (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2550)

3.2.5 แนวคิด Thailand 4.0

ประเทศไทย 4.0 เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมเศรษฐกิจไทยสู่โลกด้วยความสมดุลสร้างคนไทยให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์” ทั้งด้านพุทธิศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษาและจริยศึกษา สร้างสังคมไทยเป็น “สังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน” โดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินชีวิต และผนึกกำลังสานพลังประชารัฐ เน้นการพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง และรวมกันเป็นกลุ่มอย่างมีพลัง โดยการเติมเต็มด้วยวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา ต่อยอด ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ 5 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารเกษตรและไบโอเทคโนโลยี 2) กลุ่มอุตสาหกรรมเพื่อสุขภาพ 3) กลุ่มอุตสาหกรรมอุปกรณ์อัจฉริยะ และหุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม 4) กลุ่มอุตสาหกรรมดิจิทัล ระบบการสื่อสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และ 5) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง นอกจากนั้นการขับเคลื่อนสู่ประเทศไทย 4.0 ได้ระบุถึง การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง โดยเริ่มจากสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ 5 F คือ 1) อาหาร (Food) 2) ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film) 3) การออกแบบและแฟชั่น (Fashion) 4) มวยไทย (Fighting) และศิลปะการป้องกันตัวแบบไทยและ 5) เทศกาล ประเพณี (Festival) โดยการดำเนินงาน ดังกล่าวจะต้องมีการบูรณาการและร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ตามแนวนโยบายพลังประชารัฐ เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการดังกล่าว ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลูกค้า เชื่อมโยงความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกประเทศ เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มสมาชิกอาเซียน

ฯลฯ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการตามกรอบทิศทางการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2549)

กล่าวโดยสรุป นโยบายการอนุรักษ์วัฒนธรรมของประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และเศรษฐกิจ เข้าไว้ด้วยกันเพื่อคงไว้ซึ่งความเป็นวัฒนธรรมของไทย

4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

“การพัฒนาที่ยั่งยืน” เริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างมากในกระแสการพัฒนาของสังคมโลก นับตั้งแต่ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติรวมทั้งประเทศไทย ได้ร่วมลงนามในแผนแม่บทของโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ในการประชุมสุดยอดของโลกทางด้านสิ่งแวดล้อม (Earth Summit) ที่ประเทศบราซิล เมื่อปี 2535 ซึ่งได้เป็นพันธกรณีที่แต่ละประเทศจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่ความยั่งยืน

สำหรับประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในกระแสโลก มาปรับใช้ ในกระบวนการวางแผนพัฒนาประเทศด้วยเช่นกัน แนวทางการพัฒนาประเทศภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา จึงได้ปรับเปลี่ยนทิศทางไปสู่ความยั่งยืนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ซึ่งใช้เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศให้มีความสำคัญกับการพัฒนาสมดุลทั้งด้านคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งเป้าหมาย “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน” นอกจากนั้นในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 นโยบายรัฐบาลได้กำหนดให้การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็น “วาระแห่งชาติ” ที่ทุกภาคส่วนของสังคมไทยจะต้องมีบทบาทร่วมกัน รวมทั้งได้จัดตั้ง “คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ขึ้น เพื่อเป็นกลไกระดับชาติในการผลักดันนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ ซึ่งความหมายและองค์ประกอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน มีดังนี้

4.1 ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

นับเป็นเวลากว่าสองทศวรรษแล้วที่คำว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)” ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวาง เพื่ออธิบายความหมายเกี่ยวกับอนาคตของสังคมมนุษย์และโลกที่มนุษย์อาศัยอยู่ แต่ก็ไม่ใช่ที่กระจ่างชัดนักว่าความหมายของคำว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” นั้นคืออะไร และจะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้อย่างไร สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะผู้นำหรือผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจในสังคมไม่สามารถผลักดันแนวคิดดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติให้ได้ผล หรือกำหนดดัชนีชี้วัดผลการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างชัดเจน ทำให้ไม่สามารถติดตามตรวจสอบได้ว่ากิจกรรมใดเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน และกิจกรรมใดเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน

ในสังคมโลกมีผู้ให้ความหมายของ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ไว้หลายนิยาม ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความหมายใกล้เคียงกันทั้งสิ้น แต่ที่มีชื่อเสียงมากที่สุด ก็คือ คำนิยามของ World Commission on

Environment and Development หรือ Brundtland (2526 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546) ที่ได้ให้ไว้ในรายงาน “Our CommonFuture” ซึ่งได้เสนอแนะว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ รูปแบบของการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง (SustainableDevelopment is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs)” กล่าวคือ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของคนรุ่นปัจจุบัน จะต้องไม่ใช่ทรัพยากรอย่างสิ้น แต่ควรเปลี่ยนแปลงเป็นการใช้ทรัพยากรในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาให้เต็มศักยภาพอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องพิจารณาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความยั่งยืนของระบบนิเวศไปพร้อมๆ กัน

สำหรับประเทศไทย ได้มีนักวิชาการหลายท่านพยายามอธิบายความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ที่สำคัญคือ แนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2541 อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546) ได้อธิบายการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนมีลักษณะที่เป็นบูรณาการ (Integrated) คือทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) หมายความว่า องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือ มีดุลยภาพ (Balance) หรือพูดอีกนัยหนึ่ง คือ การทำให้กิจกรรมของมนุษย์สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ” นั่นก็คือ การกำหนดแนวทางการพัฒนาจะต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านมนุษย์โดยให้คุณค่าทางวัฒนธรรมรวมอยู่ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้น ตามแนวคิด ของพระธรรมปิฎก จึงสามารถสรุปได้ว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ครอบคลุมการพัฒนาในทุกด้านและทุกมิติ กล่าวคือ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตใจ วัฒนธรรม ฯลฯ โดยมีคนเป็นศูนย์กลางหรือเป้าหมายของการพัฒนา เพื่อให้คนอยู่ดี กินดีและมีความสุข ทั้งคนในรุ่นนี้และรุ่นต่อไป”

นอกจากนี้ ในการจัดทำข้อเสนอของประเทศไทยในการประชุมสุดยอดของโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้เมื่อเดือนกันยายน 2545 คณะอนุกรรมการกำกับการอนุวัติตามแผนปฏิบัติการ 21 และการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีหน้าที่เป็นคณะกรรมการเตรียมการประชุมสุดยอดฯ ของประเทศได้ร่วมกับสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย จัดระดมความคิดเห็นจากภาคีต่างๆ ได้ข้อยุติด้านคำนิยามของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย เป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุกๆ ด้านอย่างสมดุล บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม ด้วยความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม”

กล่าวโดยสรุป ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน จะมีแนวคิดมาจาก 3 แนวทางใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

1. แนวทางด้านนิเวศวิทยา การพัฒนาที่ยั่งยืนให้ความสำคัญลำดับสูงกับคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นเรื่องความยั่งยืนของการทำงานและประสิทธิภาพของระบบนิเวศ เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนทางนิเวศในระยะยาว ทั้งนี้ เพื่อส่งมอบทุนทางธรรมชาติ ได้แก่

ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ และทุนทุนมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ปัจจัยการผลิตและสินค้าต่างๆ ให้คนรุ่นอนาคตได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

2. แนวทางด้านสังคม การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้อย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคมและกลุ่มชนระดับต่างๆ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่สำคัญคือ การรักษาคุณภาพชีวิตของประชากรให้มีระดับสูงขึ้นอย่างยาวนาน

3. แนวทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนยาวนาน บนพื้นฐานการสงวนรักษาทุนธรรมชาติไว้ใช้ประโยชน์สำหรับคนรุ่นปัจจุบัน และรุ่นอนาคต ทั้งนี้ จำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างการผลิตและการบริโภค และการพัฒนาเทคโนโลยีที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

4.2 องค์ประกอบการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547) กล่าวถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าเป็นการพัฒนาที่ดำเนินไป โดยคำนึงถึงขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสนองความต้องการในปัจจุบันโดยไม่ส่งผลเสียต่อความต้องการในอนาคต รวมทั้งเป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงความเป็น “องค์รวม” คือมองว่าการจะทำสิ่งใดต้องคำนึงถึง ผลกระทบที่จะเกิดกับสิ่งอื่นๆ ดังนั้น การพัฒนาแนวนี้นจึงยึดหลักความรอบคอบ และค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งการพัฒนาอย่างยั่งยืนไม่ได้ระบุว่าต้องปฏิเสธ “ระบบเทคโนโลยี” เพียงแต่ต้องคำนึง ว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้นั้นเป็นไปในทางสร้างสรรค์หรือทำลาย สอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต, 2552) ที่กล่าวว่าระบบการพัฒนาที่ยั่งยืน ขึ้นอยู่กับ 4 ปัจจัย ได้แก่

1. มนุษย์: ต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีสุขภาพดี ขยัน อดทน รับผิดชอบ มีฝีมือ มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญในระบบเศรษฐกิจและสังคมที่ จัดสรรให้เกื้อหนุน และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยให้การศึกษาและจัดสรรปัจจัยเกื้อหนุน

2. สังคม: จัดระบบสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การบริหาร ตลอดจนกิจการต่างๆ ให้ผสมกลมกลืนสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันบนพื้นฐานแห่งความรู้ความเป็นจริง สร้าง บรรยากาศแห่งความไม่เบียดเบียน บริวารากาสแห่งความช่วยเหลือเกื้อกูล พิทักษ์ปกป้องคนที่อยู่ใน สถานะต่างๆ ซึ่งมีโอกาสและความสามารถต่างกัน

3. ธรรมชาติ: วิธีการพัฒนาต้องยึดหลักให้มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและดำรงชีวิตให้สอดคล้องและกลมกลืนกับธรรมชาติ

4. เทคโนโลยี: การพัฒนาเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีที่เกื้อกูล ไม่ทำลายธรรมชาติ นำของเสียมาผลิตเวีย่นใช้ประโยชน์ใหม่ สังคมไทยต้องพัฒนาเทคโนโลยีควบคู่ไปกับการพัฒนา ตนเอง ต้องใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนประติษฐ์เสกสรรของมนุษย์อย่างไม่ประมาทและเพื่อเกื้อหนุนให้ ตนเองมีชีวิตดีงาม สมบูรณ์ มีอิสรภาพและสันติสุข

ทั้งนี้ สมพรแสงชัย (2550) กล่าวว่า ระบบการพัฒนามนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน มี 3 ระดับคือ 1) ระดับพฤติกรรมโดยการสร้างพฤติกรรมเคยชินที่ดี พฤติกรรมเคยชินมีอิทธิพลต่อจิตใจและปัญญา หากพฤติกรรมเคยชินเกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมเกิดขึ้นจนกลายเป็นวัฒนธรรม 2) ระดับจิตใจซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและปัญญา ด้วยการสร้าง

ความรู้สึกที่ดีต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกสนใจอย่างฉลาดและมีจุดหมาย การมีสติไม่ปล่อยตัวและใจให้ตัวเองขึ้นต่อวัตถุและสิ่งบริโคมมากเกินไป การมีอุดมคติและปณิธานในหน้าที่การทำงาน และการบรรลุจุดหมายแห่งชีวิต 3) ระดับปัญญาซึ่งเป็นตัวแก้ปัญหา ปรับพฤติกรรมและจิตใจให้ลงตัวพอดี เพราะปัญญามองเห็นระบบปัจจัยสัมพันธ์แห่งสรรพสิ่งชักนำให้คิดและพิจารณาถึงเหตุปัจจัย ทำให้เกิดความพอดีเพราะบริโคมด้วยปัญญา ตรวจสอบพฤติกรรมโดยไม่ประมาท และขจัดความเชื่อถือค่านิยม และแนวคิดที่ผิด ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมสิ่งที่ดีงามเข้ามาแทนที่ นอกจากการพัฒนามนุษย์แล้วเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมก็เป็นสิ่งที่เกื้อหนุน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่นกัน สอดคล้องกับ วรวิญญู เวียงอำพล (2546 : 29-30) ที่กล่าวว่า การพัฒนาแบบยั่งยืนต้องเป็นการสร้างสรรค์ให้ชีวิตและสังคมดีขึ้น โดยต้องมีการพัฒนา 4 องค์ประกอบ คือ ธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม สังคม จิตใจ/มนุษย์ และเศรษฐกิจ โดยประชาชนมีคุณภาพดี กินดีอยู่ดี สังคมปลอดภัยสงบสุข เป็นสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ยังคงมีวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น สอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) ที่ระบุว่า ความโดดเด่นของเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีความหลากหลายในทุกพื้นที่ และคุณลักษณะที่ดีของคนไทย ซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่มีอยู่ จะต้องนำมาประยุกต์ใช้ต่อยอดกับเทคโนโลยี และการจัดการสมัยใหม่ เพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์และบริการที่ประเทศไทยมีโอกาสเป็นผู้นำในสาขานั้นๆ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง มีคุณภาพและยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปการพัฒนาอย่างยั่งยืนควรมีการพัฒนามนุษย์ ทั้งพฤติกรรม จิตใจ ปัญญา รวมไปถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี โดยคงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้

5. แนวคิดเกี่ยวกับบริบทพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

บริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน, 2561) รายละเอียดดังนี้

5.1 ลักษณะทางกายภาพ

5.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

1) ที่ตั้ง

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และจังหวัดยะลา ตั้งอยู่ตอนล่างของประเทศ ตั้งอยู่ใต้สุดของประเทศและติดกับประเทศมาเลเซีย มีอาณาเขตติดต่อด้านใต้และด้านตะวันตกกับประเทศมาเลเซีย รวมระยะทางพรมแดนไทย – มาเลเซีย 258 กิโลเมตร โดยมีเทือกเขาสันกาลาคีรีเป็นแนวกั้นด้านเหนือ และด้านตะวันออกติดทะเลอ่าวไทย เป็นระยะทาง 172.31 กิโลเมตร มีเนื้อที่รวมประมาณ 10,936.864 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6.80 ล้านไร่ ซึ่งจังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่มากที่สุด และจังหวัดปัตตานีมีพื้นที่น้อยที่สุด โดยรายละเอียดดังนี้

2) อาณาเขต

ตารางที่ 2.1 แสดงอาณาเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

อาณาเขต	ทิศเหนือ	ทิศ ตะวันออก	ทิศตะวันตก	ทิศใต้
พื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้	จังหวัด สงขลา	อ่าวไทย	จังหวัดสงขลา	ประเทศ มาเลเซีย

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 10,936.864 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6.80 ล้านไร่ โดยมีรายละเอียดแต่ละจังหวัด ดังนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงขนาดพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้	ตารางกิโลเมตร	ล้านไร่	ติดต่อกับประเทศ มาเลเซีย
นราธิวาส	4,475.430	2.79	รัฐกลันตันและรัฐเปรัก
ปัตตานี	1,940.356	1.21	-
ยะลา	4,521.078	2.80	รัฐเปรักและรัฐเคดาห์
รวม	10,936.864	6.80	

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (นราธิวาส ปัตตานี ยะลา) มีอาณาเขตติดกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 2.3 แสดงอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ

สามจังหวัด ชายแดน ภาคใต้	ทิศเหนือ	ทิศใต้	ทิศตะวันออก	ทิศตะวันตก
นราธิวาส	จังหวัดปัตตานีและ อ่าวไทย	รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย	อ่าวไทย และรัฐ กลันตัน ประเทศ มาเลเซีย	จังหวัดยะลา

สามจังหวัด ชายแดน ภาคใต้	ทิศเหนือ	ทิศใต้	ทิศตะวันออก	ทิศตะวันตก
ปัตตานี	อ่าวไทย	อำเภอเมือง อำเภอ รามัน จังหวัดยะลา และอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส	อ่าวไทย	อำเภอเทพา และอำเภอ สะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
ยะลา	อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลาและ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	รัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย	อำเภอบาเจาะ อำเภอริโอสาะ จังหวัดนราธิวาส และรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย	จังหวัดสงขลา และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

5.1.2 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งใกล้เส้นศูนย์สูตรจัดอยู่ในภูมิอากาศเขตร้อนและชื้น (Tropical Wet or Tropical Rainforest) เนื่องด้วยมีฝนตลอดปี ไม่เว้นฤดูแล้ง เว้นแต่ในบางเดือน เช่น ในเดือนกุมภาพันธ์ และมีนาคม ซึ่งมีฝนตกน้อยกว่าเดือนอื่นๆ โดยได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดปกคลุมกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ระหว่างกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ทำให้มีฝนตกมากบริเวณฝั่งตะวันออกของภาคใต้

สำหรับช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเป็นมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีฝนน้อยกว่าช่วงอื่นๆ เป็นช่วงที่มีอุณหภูมิสูงมากที่สุดของปี

5.2 ข้อมูลด้านสังคม

5.2.1 การปกครองส่วนภูมิภาค / การปกครองส่วนท้องถิ่น

เขตการปกครองของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 3 จังหวัด (นราธิวาส ปัตตานี และยะลา) ซึ่งการปกครองส่วนภูมิภาคประกอบด้วย 33 อำเภอ 250 ตำบล 1,614 หมู่บ้าน และการปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1 เทศบาลนคร 5 เทศบาลเมือง 31 เทศบาลตำบล 227 องค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 2.4 แสดงข้อมูลการปกครองส่วนภูมิภาค / การปกครองส่วนท้องถิ่น

สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้	การปกครองส่วนภูมิภาค			การปกครองส่วนท้องถิ่น			
	อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล นคร	เทศบาล เมือง	เทศบาล ตำบล	องค์การ บริหารส่วน ตำบล
นราธิวาส	13	77	593	-	3	11	74
ปัตตานี	12	115	642	-	1	11	101

ยะลา	8	58	379	1	1	9	52
รวม	33	250	1,614	1	5	31	227

ที่มา : สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง

5.2.2 ประชากร

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,012,921 คน ซึ่งแยกเป็นประชากรชาย 997,429 คน และประชากรหญิง 1,015,492 คน ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.62 นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 16.94 นับถือศาสนาพุทธ และอีกร้อยละ 0.44 นับถือศาสนาอื่นๆ (คริสต์/ฮินดู) ทำให้พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเอกลักษณ์ทางสังคมและวิถีประชาชนที่แตกต่างจากพื้นที่ส่วนอื่นๆของประเทศ รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2.5 แสดงข้อมูลจำนวนประชากรของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	เพศ		จำนวนประชากรรวม (คน)
	ชาย	หญิง	
นราธิวาส	390,832	398,849	789,681
ปัตตานี	347,145	353,816	700,961
ยะลา	259,452	262,827	522,279
รวม	997,429	1,015,492	2,012,921

ที่มา : สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง (ข้อมูล ณ 31 ธันวาคม 2559)

5.2.3 ความยากจน

ตารางที่ 2.6 แสดงเส้นความยากจน

หน่วย : บาท/คน/เดือน

ระดับของข้อมูล/ปี	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558
ประเทศ	2,422	2,492	2,572	2,647	2,644
ภาคใต้	2,500	2,577	2,651	2,735	2,724
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	2,349	2,409	2,483	2,614	2,597
ปัตตานี	2,284	2,325	2,380	2,508	2,492
ยะลา	2,477	2,587	2,677	2,803	2,770
นราธิวาส	2,287	2,314	2,391	2,531	2,528

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากตาราง จะเห็นได้ว่าเส้นความยากจน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2554 จาก 2,349 บาท/คน/เดือน เพิ่มขึ้นในปี 2556-2557 เป็น 2,482 และ 2,614 บาท/คน/เดือน และลดลงในปี 2558 เป็น 2,596 บาท/คน/เดือน

ตารางที่ 2.7 แสดงสัดส่วนคนจน

หน่วย : ร้อยละ

ระดับของข้อมูล/ปี	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558
ประเทศ	13.15	12.64	10.94	10.53	7.21
ภาคใต้	10.07	13.32	10.96	13.79	9.92
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	23.86	37.15	31.72	39.03	25.15
ปัตตานี	33.49	46.80	37.44	39.15	34.91
ยะลา	13.38	21.93	22.42	32.83	21.04
นราธิวาส	24.73	42.73	35.31	45.13	19.50

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากตาราง จะเห็นได้ว่าสัดส่วนคนจน มีแนวโน้มลดลงจากปี 2557 จากร้อยละ 39.03 ลดลงในปี 2558 เป็นร้อยละ 25.15

ตารางที่ 2.8 แสดงจำนวนคนจน

หน่วย : พันคน

ระดับของข้อมูล/ปี	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558
ประเทศ	8,766.5	8,402.1	7,305.1	7,057.4	4,847.20
ภาคใต้	907.0	1,196.9	991.5	1,254.8	908.60
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	427.00	672.80	570.00	696.80	445.20
ปัตตานี	203.2	287.9	231.4	243.4	218.00
ยะลา	58.1	95.9	98.6	145.1	93.40
นราธิวาส	165.7	289.0	240.0	308.3	133.80

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากตาราง จะเห็นได้ว่าสัดส่วนคนจน มีแนวโน้มลดลงจากปี 2557 จาก 696.80 พันคน ลดลงในปี 2558 เป็น 445.20 พันคน

5.2.4 สาธารณสุข

การให้บริการด้านสาธารณสุขในพื้นที่ มีจำนวนสถานพยาบาลทั้งสิ้น 606 แห่ง จำแนกเป็นโรงพยาบาล 80 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 537 แห่ง ศูนย์บริการสาธารณสุข 89 แห่ง และคลินิกรวมทุกประเภท 634 แห่ง เมื่อพิจารณาจากจำนวนบุคลากรรวมทั้งหมด พบว่า มี

แพทย์จำนวน 1,196 คน ทันตแพทย์ 292 คน เภสัชกร 375 คน และพยาบาล 6,206 คน โดยจังหวัดสงขลามีจำนวนสถานพยาบาลมากที่สุด กล่าวคือ มีโรงพยาบาลของรัฐบาล 36 แห่ง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังสามารถให้บริการไปยังเมืองอื่นๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงได้อีกด้วย

- จังหวัดปัตตานี มีจำนวนสถานพยาบาลรวม 234 แห่ง จำนวนเตียง 825 เตียง

- จังหวัดยะลา มีจำนวนสถานพยาบาลรวม 183 แห่ง จำนวนเตียง 967 เตียง

- จังหวัดนราธิวาส มีจำนวนสถานพยาบาลรวม 189 แห่ง จำนวนเตียง 760 เตียง

รวม 606 แห่ง จำนวนเตียงรวม 2,552 เตียง

5.2.5 การศึกษา

ตารางที่ 2.9 แสดงจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15-59 ปี

หน่วย : ปี

ระดับของข้อมูล/ปี	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558
ประเทศ	9.10	8.80	8.77	8.91	10.06
ภาคใต้	9.16	8.95	9.04	9.24	10.20
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	8.83	8.44	8.63	9.03	9.16
ปัตตานี	8.90	8.45	8.90	9.10	9.86
ยะลา	9.00	8.92	8.70	9.20	9.38
นราธิวาส	8.60	7.94	8.30	8.80	8.25

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

จากตาราง จะเห็นได้ว่าจำนวนปีการศึกษา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2557 จาก 9.03 ปี เพิ่มขึ้นในปี 2558 เป็น 9.16 ปี เนื่องจากประชาชนให้ความสำคัญกับการศึกษา

5.3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

5.3.1 เศรษฐกิจภาคใต้ชายแดนลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2558 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ณ ราคาประจำปี เท่ากับ 123,377 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ โดยลดลงเมื่อเทียบกับปี 2555 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 1.1 ของประเทศ ทั้งนี้สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ที่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน และราคายางพาราซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของพื้นที่ที่มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นมา

5.3.2 โครงสร้างเศรษฐกิจพึ่งพาภาคเกษตร ปี 2558 มูลค่าผลิตภัณฑ์

ภาคเกษตรมีส่วนร้อยละ 31.0 ของผลิตภัณฑ์กลุ่มจังหวัด ซึ่งภาคเกษตรเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของภาคเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร แต่มีแนวโน้มของสัดส่วนการผลิตลดลง เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรหลักโดยเฉพาะยางพาราปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนภาคอุตสาหกรรมปรับตัวลดลงเล็กน้อย โดยมีสัดส่วนการผลิตที่ร้อยละ 6.5 ในขณะที่ภาคบริการโดยเฉพาะสาขาบริการทางการศึกษาและบริการภาครัฐมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการจัดสรรงบประมาณของรัฐเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

5.3.3 เศรษฐกิจภาคได้ขยายแดนขยายตัวในระดับต่ำ โดยในปี 2558 มี

การขยายตัวร้อยละ 4.2 ปรับตัวดีขึ้นเมื่อเทียบกับการหดตัวที่ร้อยละ 4.1 ในปี 2557 และหากพิจารณาในช่วง 5 ปี (พ.ศ. 2554 – 2558) เศรษฐกิจภาคได้ขยายแดนมีภาวะหดตัวเฉลี่ยร้อยละ 1.5 ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศที่เศรษฐกิจขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.93 โดยสาเหตุส่วนหนึ่งจากราคายางพาราที่มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ช่วงปี 2554 – 2558 ส่งผลกระทบต่อรายได้เกษตรกร

5.3.4 รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรมีแนวโน้มลดลง โดยปี 2558

ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัวประชากร (GRP Per capita) เฉลี่ย 70,322 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศประมาณ 2 เท่า ลดลงจากปี 2554 ที่มีจำนวน 95,187 บาทต่อคนต่อปี โดยจังหวัดยะลา มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงที่สุดเท่ากับ 89,875 บาทต่อคนต่อปี และจังหวัดนราธิวาสมีค่าต่ำสุด 54,922 บาทต่อคนต่อปี และต่ำที่สุดในภาคใต้ และเป็นลำดับที่ 73 ของประเทศ

ตารางที่ 2.10 ผลิตภัณฑ์มวลรวมและโครงสร้างเศรษฐกิจ

รายการ	2554	2555	2556	2557	2558
มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค					
- มูลค่า (ล้านบาท)	163,671	141,590	130,061	121,713	123,377
- สัดส่วนต่อประเทศ (ร้อยละ)	1.4	1.1	1.0	0.9	0.9
- อัตราขยายตัวที่แท้จริง (ร้อยละ)	1.2	-4.3	-4.6	-4.1	4.2
มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัว					
- มูลค่า (บาท/คน/ปี)	95,187	81,893	74,865	69,679	70,322
- อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	11.9	-14.0	-8.6	-6.9	0.9
โครงสร้างการผลิต					
- ภาคเกษตร	48.6	40.6	38.9	38.3	32.0
• เกษตรกรรม	42.1	32.2	29.6	28.2	22.8
• ประมง	6.5	8.6	9.3	10.1	9.2
- ภาคอุตสาหกรรม	8.5	9.2	8.1	6.6	6.5
• เหมืองแร่ฯ	0.2	0.2	0.2	0.3	0.2
• อุตสาหกรรม	8.3	9.0	7.8	6.3	6.2

- ภาคบริการ	42.9	50.2	53.0	55.1	61.5
• บริการภาครัฐและการศึกษา	18.2	23.3	24.2	24.0	28.6
• บริการอื่นๆ	24.7	26.9	28.8	31.1	32.8

ที่มา : ประมวลจากข้อมูลของสำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

5.4 ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.4.1 พื้นที่ป่าต่อพื้นที่ทั้งหมดของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน

ตารางที่ 2.11 แสดงพื้นที่ป่าไม้ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน

หน่วย : ไร่

จังหวัด / ภาค	เนื้อที่จังหวัด	2551		2556		2557	
		เนื้อที่ป่า	ร้อยละของพื้นที่จังหวัด	เนื้อที่ป่า	ร้อยละของพื้นที่จังหวัด	เนื้อที่ป่า	ร้อยละของพื้นที่จังหวัด
ประเทศ	320,696,887.50	107,109,143.75	33.40	102,119,539.57	31.84	102,285,400.62	31.89
ภาคใต้	46,133,508.31	11,683,987.50	25.33	11,050,348.45	23.95	11,059,476.33	23.97
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	6,839,367.05	1,719,506.25	21.32	1,704,641.63	21.18	1,742,055.92	21.71
ปัตตานี	1,235,481.35	56,850.00	4.60	59,033.18	4.78	64,713.18	5.24
ยะลา	2,796,884.02	948,712.50	33.92	936,046.08	33.47	938,385.15	33.55
นราธิวาส	2,807,001.68	713,943.75	25.43	709,562.37	25.28	738,957.59	26.33

ที่มา : กรมป่าไม้

จากตารางจะเห็นว่าอัตราการขยายตัวของพื้นที่ป่าไม้สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มขึ้นปี 2556 จาก 1,704,641.63 ไร่ โดยเพิ่มขึ้นในปี 2557 เป็น 1,742,055.92 ไร่

5.4.2 อัตราการเพิ่มขึ้น/ลดลงของพื้นที่ป่า

ตารางที่ 2.12 อัตราการขยายตัวของพื้นที่ป่าไม้ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน

หน่วย : ร้อยละ

จังหวัด / ภาค	2548	2549	2551	2556	2557
ประเทศ	-3.93	-1.46	8.02	-4.66	0.16
ภาคใต้	-1.52	-2.12	8.09	-5.42	0.08

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	-1.09	-4.86	11.8	1.93	4.67
ปัตตานี	-2.42	-4.50	21.75	3.84	9.62
ยะลา	-0.33	-9.04	11.31	-1.34	0.25
นราธิวาส	-0.51	-1.04	2.34	-0.61	4.14

ที่มา : กรมป่าไม้

จากตารางจะเห็นได้ว่าอัตราการขยายตัวของพื้นที่ป่าไม้กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ลดลงจากปี 2556 จากร้อยละ 1.93 เพิ่มขึ้นในปี 2557 เป็นร้อยละ 4.67

5.4.3 พื้นที่/จำนวนป่าชุมชน

ตารางที่ 2.13 แสดงพื้นที่เกษตรกรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

หน่วย : ไร่

จังหวัด	2553	2554	2555	2556
ประเทศ	149,416,681	149,246,428	107,241,030	149,236,233
ภาคใต้	22,024,776	21,771,930	21,770,422	21,768,408
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	3,472,243	3,469,646	3,469,113	3,466,098
ปัตตานี	767,332	758,224	758,071	756,505
ยะลา	1,276,676	1,293,848	1,293,670	1,292,995
นราธิวาส	1,428,235	1,417,574	1,417,372	1,416,598

ที่มา : สนง.เศรษฐกิจการเกษตร

จากตารางจะเห็นได้ว่าพื้นที่เกษตรกรรมของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลดลงจากปี 2555 จาก 3,469,113 ไร่ ลดลงในปี 2557 เป็น 3,466,098 ไร่ และอาจมีแนวโน้มลดลงในอนาคต

5.4.4 จำนวนโครงการและพื้นที่ป่าที่ได้รับการอนุรักษ์

เนื่องจากพื้นที่มีสภาพภูมิประเทศที่แตกต่างกันในหลายลักษณะ จึงมีผลให้เกิดระบบนิเวศที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้น จึงพบทรัพยากรป่าไม้ที่แตกต่างกันตามสภาพของระบบนิเวศในพื้นที่ ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่มีประเภทหลักๆ สามารถจำแนกได้ 4 ประเภท คือ 1) ป่าดงดิบหรือป่าดิบ หรือป่าดิบชื้น (Tropical Rain Forest หรือ Tropical Evergreen Forest) 2) ป่าชายเลน (Mangrove Forest) 3) ป่าชายหาด (Beach Forest) และ 4) ป่าพรุ (Swamp Forest หรือ Peat Swamp) โดยมีรายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 2.14 แสดงพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ประเภทต่างๆ ในกลุ่มจังหวัด

จังหวัด	พื้นที่ป่าไม้ตามสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน (ตารางกิโลเมตร)											
	ป่าดิบชื้น		ป่าชายเลน		ป่าชายหาด		ป่าพรุ		ป่าที่ฟื้นฟูตามธรรมชาติ		รวมพื้นที่ป่าไม้	
	ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ	ตร.กม.	ร้อยละ
1. ปัตตานี	29.91	0.14	34.24	0.16	2.64	0.01	3.75	0.02	-	-	70.54	0.33
2. ยะลา	1,388.32	6.46	-	-	-	-	-	-	-	-	1,388.32	6.46
3. นราธิวาส	771.05	3.59	0.69	0.00	0.67	0.00	94.88	0.44	169.28	0.79	1,036.57	4.82
รวม	2,189.28	10.19	34.93	0.16	3.31	0.01	98.63	0.59	169.28	0.79	2,495.43	11.61

ที่มา : ปรับปรุงจากข้อมูลกรมป่าไม้และกรมพัฒนาที่ดิน,

นอกจากพื้นที่ป่าไม้ดังที่กล่าวมา พื้นที่ดินในเขตป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์บางส่วนที่ไม่มีสภาพป่าไม้หลงเหลืออยู่และได้ถูกเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่ตั้งชุมชนภาครัฐได้มีการประกาศให้เป็นพื้นที่การปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (พื้นที่ ส.ป.ก.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ราษฎรสามารถเข้าไปถือครองและทำประโยชน์ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นพื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์บางส่วนดังกล่าวจึงสามารถนำมาใช้เพื่อการวางแผนอนุรักษ์โดยให้ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมได้ ซึ่งพื้นที่ ส.ป.ก. รวมทั้งสิ้น 176.50 ตารางกิโลเมตร จำแนกเป็นรายจังหวัด ได้แก่ จังหวัดปัตตานีมีพื้นที่ ส.ป.ก. จำนวน 70.67 ตารางกิโลเมตร จังหวัดยะลามีพื้นที่ ส.ป.ก. จำนวน 60.47 ตารางกิโลเมตร และจังหวัดนราธิวาสมีพื้นที่ ส.ป.ก. จำนวน 45.36 ตารางกิโลเมตร

5.5 ข้อมูลด้านความมั่นคง

5.5.1 ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังเกิดความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง เริ่มดีขึ้นตั้งแต่ปี 2558 ที่มีจำนวน 290 ครั้ง และปี 2559 ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบ 361 ครั้ง เมื่อเทียบกับปี 2555 ที่มีจำนวน 542 ครั้ง รวมทั้งความรุนแรงของความเสี่ยงที่มีจำนวนลดลง จากผู้ได้รับบาดเจ็บในปี 2555 จำนวน 1,025 คน มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปี 2559 คงเหลือ 431 คน แม้จะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2558 ที่มีผู้บาดเจ็บเพียง 353 คน ในขณะที่ผู้เสียชีวิตลดลง โดยในปี 2559 มีจำนวนผู้เสียชีวิตลดลง 116 คน จาก 294 คนในปี 2555 ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการด้านความมั่นคงของรัฐและมาตรการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่เศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามสถานการณ์ความไม่สงบยังเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาและเป็นเหตุขัดขวางการพัฒนาในแทบทุกด้าน รวมทั้งเกิดภาพลักษณ์ความไม่สงบที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนและการท่องเที่ยวในพื้นที่อีกด้วย

ตารางที่ 2.15 แสดงเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

	2555	2556	2557	2558	2559
จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบ (ครั้ง)	542	614	584	290	361
ผู้ได้รับบาดเจ็บ (คน)	1,025	694	638	353	431

ผู้เสียชีวิต (คน)	294	286	271	130	116
-------------------	-----	-----	-----	-----	-----

**หมายเหตุ ข้อมูลปี 2559 เป็นข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม 2558 – 31 มีนาคม 2559

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.)

5.5.2 พื้นที่เสี่ยงภัยจากการก่อการร้าย

ภัยจากการก่อการร้ายในพื้นที่อนุภาคเกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอสบไถ่ อำเภอยะหา และนาทวี โดยพื้นที่ที่มีจำนวนการก่อการร้ายสูงจะอยู่ใน 3 จังหวัด คือ จังหวัดนราธิวาส ยะลา และปัตตานี ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสงขลาในเขต 4 อำเภอ และมีการก่อการร้ายในเขตอำเภอหาดใหญ่ด้วย ส่วนจังหวัดสตูลไม่ได้เกิดภัยจากการก่อการร้าย แต่ก็ได้รับผลกระทบอย่างมากทั้งด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการคมนาคม เป็นต้น

ตารางที่ 2.16 แสดงสรุปจำนวนผู้ได้รับผลกระทบ ตั้งแต่ปี 2557 – 30 กันยายน 2559

หน่วย : ครั้ง

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้		ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	รวม
จำนวนครั้งที่เกิดเหตุ		4,688	6,214	6,718	17,620
เสียชีวิต	ตำรวจ	100	162	110	372
	ทหาร	159	192	203	554
	ครู	20	55	31	106
	จนท.รถไฟ	1	2	2	5
	ผู้นำท้องถิ่น	63	99	72	234
	ผู้นำศาสนา	5	11	4	20
	ประชาชน	657	1064	711	2,432
	ผกร.	117	81	148	346
บาดเจ็บ	ตำรวจ	411	543	568	1,522
	ทหาร	757	827	1093	2,677
	ครู	40	44	42	126
	จนท.รถไฟ	1	0	40	41
	ผู้นำท้องถิ่น	21	43	103	167
	ผู้นำศาสนา	2	14	7	23
	ประชาชน	1815	1610	1849	5,274
	ผกร.	13	9	8	30

ที่มา : ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศชต.)

กล่าวโดยสรุป ในการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน พ.ศ. 2562 – 2564 ของสำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนไม่ได้ให้ความสำคัญด้านภาษา ส่วนใหญ่เป็นศิลปะวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งปลูกสร้าง ทั้งนี้ในสรุปภาพรวมปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน พ.ศ. 2562 – 2564 ได้ระบุว่า ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นถูกละเลยจากภาครัฐในการส่งเสริม พัฒนา และพัฒนา

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กานต์ทิศา สีมหากสุก (2558) ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์ปัจจัยการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในพิธีกรรมของไทยทรงดำ: กรณีศึกษาเขตตำบลหนองปรัง อำเภอยะย้อย จังหวัดเพชรบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ยังดำรงอยู่และเปลี่ยนแปลงไป มีทั้งสาเหตุที่มาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในที่ยังคงดำรงอยู่ ได้แก่ ครอบครัว ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความสามัคคี การมีผู้นำชุมชนที่ใส่ใจกับความเป็นไทยทรงดำ และระบบเศรษฐกิจ ส่วนปัจจัยภายนอกที่ยังคงดำรงอยู่ ได้แก่ ระบบการปกครองของบ้านเมืองในแต่ละยุคสมัย ระบบการศึกษาในโรงเรียน เทคโนโลยีสื่อสาร และการโทรคมนาคม ส่วนปัจจัยภายในที่ทำให้เปลี่ยนแปลง ได้แก่ การปลูกฝังความเชื่อและค่านิยมในครอบครัว สภาพแวดล้อมของชุมชน สภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ ส่วนปัจจัยภายนอกที่ทำให้เปลี่ยนแปลง ได้แก่ เหตุการณ์บ้านเมืองในแต่ละยุคสมัย ความเจริญทางการศึกษา คติความเชื่อทางพุทธศาสนา ความเจริญทางการแพทย์และสาธารณสุข ความเจริญทางเทคโนโลยี ความเจริญทางด้านสังคมและชุมชน

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่ทำให้ความเชื่อในพิธีกรรมของไทยทรงดำดำรงอยู่และเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ครอบครัว ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความสามัคคี ผู้นำชุมชน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง เทคโนโลยีการสื่อสาร โทรคมนาคม การปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม

มยุรี ถาวรพัฒน์ (2557) ทำการศึกษาเรื่อง “การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ เลอเวือะ (ละว้า) บ้านป่าแป๋ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ผลการวิจัย พบว่า การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ควรให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาษาในโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนคือต้นทางอย่างหนึ่ง แต่ต้นทางที่สำคัญที่ต้องทำควบคู่กันไปคือการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนเห็นคุณค่าในภาษาของตนเองด้วย รวมไปถึงเครือข่ายในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาเลอเวือะ การทำวิจัยด้านภาษาและวัฒนธรรมเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญา โดยมีศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษา-วัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดลทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤตของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นผู้หนุนเสริมทางวิชาการ

กล่าวโดยสรุป การจะอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนได้นั้นต้องเกิดจากกระบวนการคู่ขนานกันระหว่างนักวิชาการจากภายนอกกับคนภายในชุมชน คือต้องเกิดจากคนนอก-คนใน โดยการที่นักวิชาการเข้าไปกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญ และช่วยพัฒนาฐานความรู้ให้เกิดขึ้น รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายในการฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรม

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2556) ศึกษาเรื่อง “ภาษาศาสตร์ประยุกต์เพื่อการพัฒนา : ฟื้นฟูภาษาในภาวะวิกฤต” พบว่า การวิจัยพื้นฐาน เป็นขั้นแรกของการดำเนินการฟื้นฟูภาษา โดยมีลักษณะเป็นการวิจัยทางภาษาศาสตร์ ได้แก่ การบันทึก วิเคราะห์ระบบโครงสร้างพื้นฐานทางภาษา ด้านต่างๆ การสำรวจสถานการณ์ทางภาษา การสร้างความเข้าใจและความตระหนัก พร้อมทั้งค้นหาผู้ร่วมงานพร้อมทั้งค้นหาผู้ร่วมงานจากกลุ่มคนรุ่นต่างๆ ในสาขาความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันตามบริบทพื้นที่และลักษณะงานที่ต้องการดำเนินงาน การพัฒนาระบบเขียน เนื่องจากภาษาท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นภาษาที่ไม่มีภาษาเขียนมาก่อน การพัฒนาระบบตัวเขียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบันทึกภาษา และองค์ความรู้ของตนเอง โดยใช้กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนเจ้าของภาษา และนักวิชาการด้านภาษาศาสตร์ การสร้างสรรค์วรรณกรรมท้องถิ่น เช่น นิทาน เรื่องเล่า เพลง บทกวี พิธีกรรม ประเพณี พจนานุกรมฉบับท้องถิ่น เป็นต้น การฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านระบบโรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับภาษา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชนในชุมชน การเรียนการสอนภาษา (และวัฒนธรรม) ในชุมชน การศึกษาบันทึกและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ เช่น พืชผัก และสมุนไพรพื้นบ้าน (กลุ่มยู่ฮูกร) อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น การติดตามดูแลและประเมินผล โดยมีการจัดระบบที่เล็งตามแนวทางของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และการสร้างเครือข่ายในการสร้างความยั่งยืน และนโยบายภาษาและนโยบายการศึกษาที่สนับสนุนการใช้ภาษาท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป การฟื้นฟูภาษาในภาวะวิกฤต ประกอบด้วย 1) การวิจัยพื้นฐาน 2) การสร้างความเข้าใจและความตระหนัก 3) การพัฒนาระบบเขียน 4) การสร้างสรรค์วรรณกรรมท้องถิ่น 5) การฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านระบบโรงเรียน 6) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น 7) การเรียนการสอนภาษา (และวัฒนธรรม) ในชุมชน 8) การศึกษาบันทึกและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ 9) การติดตามดูแลและประเมินผล 10) การสร้างเครือข่าย 11) นโยบายภาษาและนโยบายการศึกษาที่สนับสนุนการใช้ภาษาท้องถิ่น

พรพันธุ์ เขมคุณาคัย (2542) ทำการศึกษาเรื่อง “ภูมิปัญญาทางภาษาจากเพลงกล่อมเด็กอำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะเด่นของภาษาถิ่นได้ อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา นอกจากแสดงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นหลายประการ เป็นต้นว่า การใช้คำเก่า เช่น แถง เหน็บเพลา เครื่องกลด บรรทม ฯลฯ การใช้คำเฉพาะถิ่น เช่น กะตีกกะตีม ระดอ กะวาว สะดั่ง ตะแบ้ง กะลอย หวิด ฯลฯ การใช้คำนำหน้านาม เช่น พี่เจ้า โต๊ะช่าย แม่โต๊ะ ฯลฯ การใช้ภาษาในเพลงกล่อมเด็กยังสะท้อนความงามคุณค่าภาษา ในการใช้สัญลักษณ์ คือ การใช้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง โดยคำนึงถึงลักษณะของสิ่งที่นำมาใช้แทน ทั้งนี้เพื่อความหมายสอดคล้องตรงตามจุดประสงค์ลักษณะเด่นด้านการใช้ภาษาที่พบในเพลงกล่อมเด็ก อำเภอดงขี้เหล็ก จังหวัดนครราชสีมา อีกประการหนึ่ง คือ การเล่นสัมผัสระหว่างวรรค โดยใช้ชื่อของบุคคลในท้องถิ่นมาแต่งให้คล้องจองกัน ทำให้ภาษามี

ความสละสลวย ราบรื่น ไม่สะดุด นอกจากนั้น ยังสะท้อนวัฒนธรรมการใช้คำนำหน้านาม เช่น อี ตา โต๊ะ ฯลฯ การสอดแทรกปริศนาคำทายเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะประเภทหนึ่งที่นิยมเล่นกันในตากใบ ในอดีต แต่ปัจจุบันมีเพียงผู้สูงอายุเท่านั้นที่ยังจดจำได้ นอกจากนั้นเพลงกล่อมเด็กยังสื่ออารมณ์ขันที่ อาศัยชั้นเชิง หรือศิลปะทางภาษาการสร้างสรรค์ รวมไปถึงการสะท้อนภาพสังคมวัฒนธรรมเป็นบท เพลงเพื่อชีวิตของพ่อแม่แม่แก่ที่มีเนื้อหาซึมซับวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นบางแห่งบางมุมเอาไว้เป็น มรดกที่มีคุณค่ายิ่งแก่คนรุ่นหลัง

กล่าวโดยสรุป การใช้ภาษาถิ่นในตากใบ (เจาะเห) สื่อสารผ่านเพลงกล่อมเด็กถือเป็น ภูมิปัญญาทางภาษา ประกอบด้วย 1) การใช้สัญลักษณ์ 2) การใช้คำคล้องจอง 3) การสอดแทรก ปริศนาคำทาย 4) การสื่ออารมณ์ขัน 5) การสะท้อนภาพสังคมวัฒนธรรม

จีระพันธ์ อ่อนเถื่อน (2549) ทำการศึกษาเรื่อง “การดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้านและ คุณลักษณะต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา เพลงอีแซว ชุมชนบ้านลาดป้อม ตำบลวังน้ำซับ อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการ ดำรงอยู่ของเพลงอีแซวในชุมชนบ้านลาดป้อม คือ กระบวนการถ่ายทอดเรียนรู้ มีรูปแบบที่ หลากหลายช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และสืบทอดเพลงอีแซว การเห็นคุณประโยชน์เป็นแรงจูงใจ เรียนรู้เพลงอีแซว การประยุกต์รูปแบบและเนื้อหาให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน เพลงอีแซวได้ปรับให้ สอดคล้องกับสภาพของสังคม จึงยังคงได้รับความสนใจจากผู้ชม การส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐและ เอกชน เป็นไปอย่างกว้างขวางเพลงอีแซวได้รับการเผยแพร่อย่างทั่วถึง การยอมรับจากสังคมภายนอก การพัฒนาตามแนวทางที่ถูกต้องและศิลปินของชุมชนมีความสามารถสูงจึงเป็นที่ยอมรับจากสังคม การที่สถานศึกษานำไปใช้ในหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้เยาวชนในชุมชนมีโอกาสเรียนรู้เพลงอีแซวมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป การดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้านและคุณลักษณะต่อการเสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย 1) กระบวนการถ่ายทอดเรียนรู้ 2) การเห็นคุณประโยชน์ 3) การ ประยุกต์รูปแบบและเนื้อหาให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน 4) การส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐและ เอกชน 5) การยอมรับจากสังคมภายนอก 6) การที่สถานศึกษานำไปใช้ในหลักสูตรท้องถิ่น

ปรัชญา อาภากุล (2540) ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาพื้นที่ภาษาของภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา นราธิวาส โดยใช้เกณฑ์การกระจายศัพท์” ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ภาษาของภาษา มลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ แบ่งเป็น 4 พื้นที่ คือ

1) พื้นที่ภาษามลายูถิ่น ครอบคลุมพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

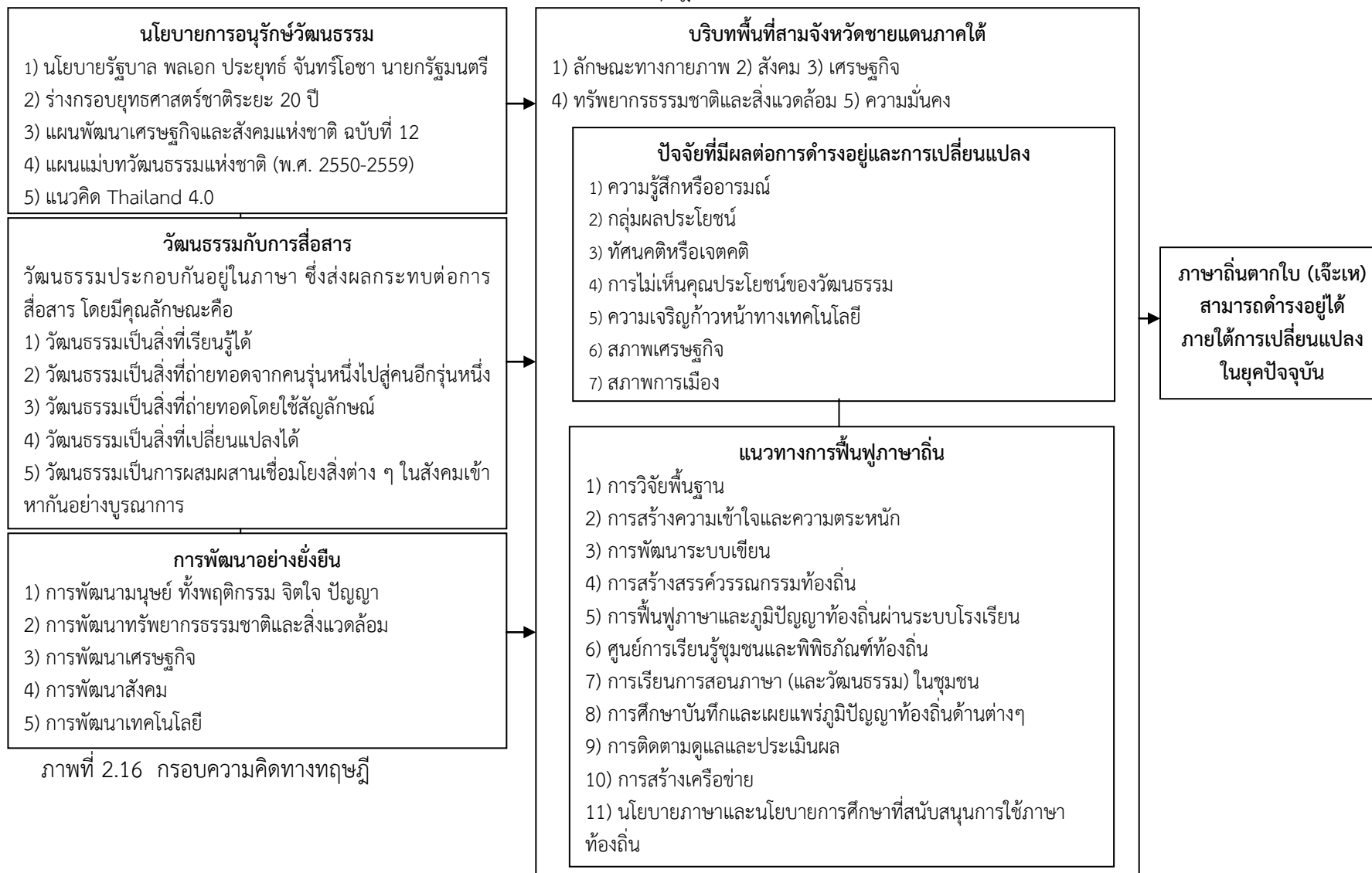
2) พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป ได้แก่ พื้นที่ 3 อำเภอใน จังหวัดปัตตานี คือ อำเภอเมือง อำเภอโคกโพธิ์ และอำเภอแม่ลาน พื้นที่ 3 อำเภอในจังหวัดยะลา คือ อำเภอเมือง อำเภอกาบัง และอำเภอเบตง และพื้นที่ 1 อำเภอในจังหวัดนราธิวาส คือ อำเภอสุคิริน

3) พื้นที่ภาษามลายูถิ่นกับภาษาไทยถิ่นตากใบ ได้แก่ พื้นที่ 2 อำเภอใน จังหวัดนราธิวาส คือ อำเภอดากใบ และอำเภอสุไหงปาดี

4) พื้นที่ภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และภาษาไทยถิ่นตากใบ ได้แก่ พื้นที่ 2 อำเภอในจังหวัดปัตตานี คือ อำเภอปาระและ อำเภอสายบุรี

กล่าวโดยสรุป ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย มีพื้นที่ที่ใช้ภาษาถิ่นใต้ตากใบ (เจ๊ะเห) เป็นหลักอยู่ 2 อำเภอในจังหวัดนราธิวาส คือ อำเภอตากใบ และอำเภอสุไหงปาดี

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมข้างต้น สามารถแสดงกรอบความคิดทางทฤษฎีได้ดังนี้

ภาพที่ 2.16 กรอบความคิดทางทฤษฎี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) และค้นหาแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก และรวบรวมข้อมูลเอกสารเป็นส่วนประกอบ มีวิธีการดำเนินการวิจัยโดยแบ่งขั้นตอนดังนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาศึกษาประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) และค้นหาแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) รายละเอียดการศึกษามีดังนี้

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ที่มีความรู้ด้านการอนุรักษ์และสืบสานภาษาเงาะเหในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยในการวิจัยครั้งนี้จะทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (purposive sampling) เหตุผลในการพิจารณา รายละเอียดตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	เหตุผลที่คัดเลือก
1	นายภักดี เสาร์วังษ์	ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ. 3 โรงเรียนตากใบ	ที่ปรึกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ
2	นางสิริพร ทองจินดา	อดีตข้าราชการบำนาญ	ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ
3	นายนิพล รัตนพันธ์	ครูชำนาญการพิเศษ	ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จากกระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงาะเห

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีลักษณะกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกกลุ่มมีพื้นที่ในการพูดคุย ตอบคำถาม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป แบ่งเป็น 3 ข้อย่อย

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) แบ่งเป็น 4 ข้อ
คำถามย่อย รายละเอียดดังนี้

2.1 คำว่า (เงาะเห) หมายถึงอะไร

2.2 คำว่า (เงาะเห) มีที่มาอย่างไร

2.3 แหล่งที่พูดภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) มาจากแหล่งไหนบ้าง

2.4 ลักษณะของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) เป็นอย่างไร

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งเป็น 7 ข้อคำถามย่อย รายละเอียดดังนี้

3.1 ท่านคิดว่าความรู้สึกหรืออารมณ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) คงอยู่หรือไม่ อย่างไร

3.2 ท่านคิดว่ากลุ่มผลประโยชน์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) คงอยู่หรือไม่ อย่างไร

3.3 ท่านคิดว่าทัศนคติหรือเจตคติเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) คงอยู่หรือไม่ อย่างไร

3.4 ท่านคิดว่าการไม่เห็นคุณค่าประโยชน์ของภาษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) คงอยู่หรือไม่ อย่างไร

3.5 ท่านคิดว่าความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) คงอยู่หรือไม่ อย่างไร

3.6 ท่านคิดว่าสภาพเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) คงอยู่หรือไม่ อย่างไร

3.7 นอกเหนือจากข้อ 3.1-3.6 ท่านคิดว่ามีประเด็นใดอีกหรือไม่ที่มีผลต่อการคงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห)

ตอนที่ 4 แนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้แบ่งเป็น 12 ข้อคำถามย่อย

4.1 ท่านคิดว่าการวิจัยเป็นแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) หรือไม่ อย่างไร

4.2 ท่านคิดว่าการสร้างความเข้าใจและความตระหนักเป็นแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) หรือไม่ อย่างไร

4.3 ท่านคิดว่าการพัฒนาระบบเขียนเป็นแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) หรือไม่ อย่างไร

4.4 ท่านคิดว่าการสร้างสรรค์วรรณกรรมท้องถิ่นเป็นแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) หรือไม่ อย่างไร

4.5 ท่านคิดว่าการฟื้นฟูภาษาผ่านระบบโรงเรียนเป็นแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) หรือไม่ อย่างไร

4.6 ท่านคิดว่าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเป็นแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) หรือไม่ อย่างไร

4.7 ท่านคิดว่าการส่งเสริมการใช้ภาษา (และวัฒนธรรม) ในชุมชนเป็นแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) หรือไม่ อย่างไร

4.8 ท่านคิดว่าการศึกษาบันทึกและเผยแพร่ภาษาเป็นแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) หรือไม่ อย่างไร

4.9 ท่านคิดว่าการติดตามดูแลและประเมินผลเป็นแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) หรือไม่ อย่างไร

4.10 ท่านคิดว่าการสร้างเครือข่ายเป็นแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) หรือไม่ อย่างไร

4.11 ท่านคิดว่านโยบายที่สนับสนุนการใช้ภาษาถิ่นเป็นแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) หรือไม่ อย่างไร

4.12 นอกเหนือจากข้อ 4.1-4.11 ท่านคิดว่ามีประเด็นใดอีกบ้างที่สามารถฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) ให้คนรุ่นหลังได้นำไปสื่อสารและเล็งเห็นความสำคัญของภาษา

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่สร้างขึ้นก่อนนำไปใช้กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับคุณลักษณะของตัวแปรที่ต้องการวัด และทำการตรวจสอบคุณภาพ โดยขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งหมด 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งแนวทางที่ครอบคลุมของคำถาม และทำการแก้ไขข้อบกพร่องต่อไป ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะพูดคุยในประเด็นที่เตรียมไว้อย่างชัดเจน

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยให้ความสำคัญกับมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหลัก ใช้การพรรณนาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ตามประเด็นเนื้อหาที่ศึกษา แบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหา ตัวแปร และประเด็นหลักตามที่กำหนด คัดสรรข้อมูลที่ต้องการ และนำข้อมูลที่ได้อีกทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปพร้อมข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะ) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะ) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ความหมายและที่มา

นายภักดี เสาร์วงศ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ปรึกษาวินิจฉัยวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...เงาะหรือเงาะวัฒนธรรมมลายูท้องถิ่น ของที่เราเอามาคือภาษากลาง ราชศัพท์ ศัพท์เฉพาะของเราเอง มาจากสุโขทัย ไปปรากฏที่ตราด ระยอง แพร่ อีสานที่เสียงเหมือนเรา...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...ตามหนังสือประมาณ 600 ปี มาแล้วพิสูจน์ว่ามาจากสุโขทัย เชื่อว่าเป็นคนในวัง เพราะมีคำราชาศัพท์ แต่ส่วนตัวของแม่ ภาษานี้เป็นภาษาในแหลมมลายู เรามาจากเงาะ ซาไก อัสรี เมื่อก่อนเราพูดเงาะเหบนมลายู กูจียีก็อดา กือล๊ะ เป็นภาษามลายูถิ่น เดิมเราปน ผ่านไป 600 ปี คนส่งมาตามพระเนตรพระกรรณทางเรือ ทาไรบ้างมาจนถึงมาเลเซีย เป็นหมู่บ้านข้างตาย กาเยาะมาตี โคกกระตูกหมู ลำหูลู พอเขาล่าอาณานิคมอังกฤษเอาให้เขีย เราเหลือแค่วัดชล วัดพิทักษ์แผ่นดินไทย ตามพระเนตรพระกัณฑ์มาไม่กลับ กรต คนเงาะเราอาจจะเดินไปโดนเขาก็หลงแล้วเอามาใช้ เขนยที่แปลว่าหมอน โสร่งหรือสีอหรง สนับเพลลา ตามแม่แม่ว่าภาษาเงาะอยู่ที่นั่นแหละเราแหลมมลายู สงขลา นคร พัทลุง หนังสือบอกสุโขทัยเลี้ยวเข้าสู่ราชบุรี นคร พัทลุง ลงตานี เข้าปนาละ ระเแต เลยนาระเข้าพิเทน นรา ยะลา บ้านเราโคกม่วง ปลักกะดอ โคกไผ่ แหลงข้ามากๆ...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จากกระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงาะ กล่าวว่า “...ภาษาเงาะ เขาเชื่อว่าไม่ใช่ภาษาถิ่นที่นี่ มาจากภาคกลางของประเทศ ในส่วนของพี่ๆไม่กล้าฟันธง แต่วิเคราะห์ว่ามาจากศรีลัคนาลัย สมัยสุโขทัย การมาอยู่ของคนตากใบ เขาเชื่อว่ามาจากการสังหารเจ้าเมือง ขุนนางมาปกครองที่นี่ แต่ในประวัติศาสตร์ไม่ได้มีจารึกไว้ ชุดความคิดของพี่ๆยังไม่เชื่อ พี่เชื่อว่าคนตากใบที่มาอยู่ที่นี่มีบาร์มี สาเหตุที่มามีส่วนตัวมีอยู่แค่ 2 สาเหตุ คือ หนีภัยสงคราม หรือ หนีเพราะกบฏทำการไม่สำเร็จ ทำไมพี่เชื่อแบบนี้ เพราะการเคลื่อนย้ายของคนในอดีตไม่รวดเร็วเหมือนคนในปัจจุบัน เจ้านาย ขุนนาง เท่านั้นที่ทำได้ เหตุผลคือสงครามกับหนีมา ประวัติศาสตร์ที่เขียนโดยราชสำนักไม่ได้ระบุไว้ แต่มี

ชุดความคิดอีกเยอะที่บันทึกไว้แต่ไม่พร้อมที่จะเอาออกสู่สาธารณะ ฉะนั้นการอพยพมาจึงเป็นการหนีภัยสงครามแต่นั้นไม่ใช่ปลายอยุธยา ประเด็นที่สอง กบฏ สมัยสุโขทัยยุคที่ไม่มีปัญหา คือ พ่อขุนราม พ่อขุนศรี พ่อขุนบานเมือง อยุธยาอาจมีกษัตริย์ มากกว่า 33 พระองค์ ลูกหลานมากมาย เพื่อให้ช่วยต่อการปกครอง แต่คนเหล่านี้จะกุมกำลังทหาร ซึ่งอาจเป็นกลุ่มที่อพยพมา การต่อเรือ การย้ายทหาร ต้องเป็นชนชั้นสูงเท่านั้น ไม่ใช่ชนชั้นกลาง ต้องเป็นขุนนางผู้ใหญ่ หลักฐานที่เป็นโบราณวัตถุที่มีอยู่ที่โคกอิฐ โคกโน ไพร่ ทาส ไม่มีสิทธิ์ใช้ คนธรรมดาไม่มีทางได้ใช้...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

2. แหล่งที่พูด

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ปรึกษากาพัฒนาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...ตานีดำควน กับบ้านเรา...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...ตากใบ นราธิวาส พิเทนติดยะลาอยู่ใกล้มายอถือว่าเป็นของยะลา นาระ ปัตตานี สะกอม สงขลา...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จากกระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงาะเห กล่าวว่า “...จังหวัดนราธิวาสแหล่งได้ทุกอำเภอ จังหวัดยะลาไม่มี ที่ได้ยินคือกลุ่มที่ย้ายถิ่นฐานมา ปัตตานีจะอยู่ที่สายบุรี ปานาละ บ้านดอนท่าข้าม คอกควาย มะรวด ไผ่แก่น กะพ้อ มายอ และรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

3. ลักษณะของภาษา

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ปรึกษากาพัฒนาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...คนเงาะเหล่านี้นิ่งอ้วนนิ่ง แสดงถึงจิตใจที่นิ่งนวล อ่อนหวาน ใจเย็น ตระกูลเป็นคนใจดี ละเอียดย่อน ะแหล่งไหนๆแล้วพ้องไปถึงจิตใจคน ความเป็นคนดี ส่วนมากไม่ชอบสร้างความเดือดร้อนให้ใคร ละเอียดย่อนทางอารมณ์ ความคิด ถ้ามารับกับคน คนตากใบไม่ชิงกัน...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...เวลาก็อะหลางจะลากยาว ปนราชาศัพท์ ปนภาษามลายูถิ่น เช่น กอเตาะ กอติะ กล่อง ลอเกาะ ล็อกเกาะ บุหรี กือดง ยามง ข้าวโพด วอลานะ โลกก็อ่อนด สัปประรด สือวาลีสื่อ สือหาว สะมุด...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเง๊ะเห กล่าวว่ “...ภาษาเง๊ะเหใช้ราชาศัพท์ บาง ศัพท์พูดปนภาษามลายูถิ่น บางคำมาจากเขมร เช่น สืออิด แปลว่า เหนียวเหนอะหนะ ภาษาเง๊ะเหมี สำเนียง สูงต่ำเหมือนดนตรี นอกจากนี้ยังพบว่าสำเนียงของภาษา ยังปรากฏคล้ายกับการแหล่งใน แถบระยอง และศรีษะนาลัย จังหวัดสุโขทัย เช่น คำว่า พ่อแก่ แม่แก่ (ปู่ย่าตายาย)...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เง๊ะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้

1. ความรู้สึกหรืออารมณ์

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ ปรึกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่ “...เด็กเคยมีอคติ ไปเรียนแล้วถูกล้อเลียน พูดภาษา บ้านเรา เพื่อนหยอก แหละนี้ยังแต่ว่าเราไม่หยอกเพราะภพระดับประเทศมองว่ความเป็นท้องถิ่นไม่ ควรล้อเลียน พอเป็นเพื่อนนี้แล้วหละนี้น้อยกว่าหลังก่อน...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่ “...คนใช้ อยู่แต่มันกลายไปแล้ว แหล่งกับคนแก่ได้ แต่แหล่งกับเด็กต้องแหล่งบางกอก โลกก็อด่วนข้าวเตอะ น้ำ นั้นมีกๆข้าว สำเนียงกลางแต่ภาษาเง๊ะเหทั้งเพ เด็กว่าบก แม้แต่พิธีกร นักจัดรายการ ขณะนี้ใกล้จี้ หมดเวลาคิดว่าทุกคนรีบจี้กลับบ้าน สำเนียงเง๊ะเหภาษากลาง เขากลัวคนไม่รู้ฟัง ภาษาเง๊ะเหบก...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเง๊ะเห กล่าวว่ “...ตอนนี้เด็กวัยรุ่นหรือแม้แต่ผู้ใหญ่ เองจะใช้สำเนียงเง๊ะเหเป็นคำภาษากลาง มองว่ภาษาถิ่นเขย ไม่กล้าพูด เด็กวัยรุ่นที่พูดเง๊ะเหได้ พอ ไปเง๊ะเหเพื่อนที่พูดเง๊ะเหได้เหมือนกัน กลับไม่พูดเง๊ะเห แต่พูดกลางใส่กัน...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

2. กลุ่มผลประโยชน์

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ ปรึกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่ “...โลกหลานเราเนี้แหละ ถ้าแหล่งโย้มนักดี คำว่าอนุรักษ์ มันโบราณ แต่แท้จริง คือ ความตั้งใจจริง ความรักความภูมิใจในชาติตระกูล...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...เกิด ความภาคภูมิใจ รู้สึกรักบ้านเกิด เด็กหว่านแหลงเขาจบสูง เขาเที่ยวเอาหนังสือมาอ้างว่าเขาถูก เรา ภูมิใจที่ได้อนุรักษ์ภาษาถิ่น ที่คนแก่นุรักษ์ให้เรามาสานต่อ อย่าว่าแต่เราชาติยังต้องประกาศเป็น มรดกชาติ...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงี้ยว กล่าวว่า “...กลุ่มผลประโยชน์มันไม่ได้ หมายถึงลูกหลานเท่านั้น แต่หมายถึงคุณค่าความเป็นคน คุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณี ถ้าเขาเห็น คุณค่าวัฒนธรรมของเขามันจะเป็นเบ้าหลอมให้เขา เพราะคนเราถ้าไม่มีสำนึกเล็กๆ เขาจะทำงาน ใหญ่ๆยาก ถ้าคนหันกลับมาเข้าใจรากเหง้า เขาจะเข้าใจ...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

3. ทศนคติหรือเจตคติ

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ ปรัชชาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...แหละนี่เขาส่งเสริมไม่หลงถึง ยิ่งหลงยิ่งเท ระดับประเทศเขาส่งเสริมทำให้ทัศนคติคนเปลี่ยน กลายเป็นคนตากใบที่หลงเงี้ยวไม่เป็นอับอายเสีย ชื่อ...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...คนใช้ อยู่แต่มันหายไปแล้ว หลงกับคนแก่ได้ แต่หลงกับเด็กต้องหลงบางกอก โลกก็อ้วนข้าวเตอะ น้ำ นั้นมีก๊วข้าว สำเนียงกลางแต่ภาษาเงี้ยวเพี้ยเพี้ย เด็กว่าบก แม้แต่พิธีกร นักจัดรายการ ขณะนี้ใกล้จี้ หมดเวลาคิดว่าทุกคนรีบกลับบ้าน สำเนียงเงี้ยวกลาง เขากลัวคนไม่รู้ฟัง ภาษาเงี้ยวเพี้ย...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงี้ยว กล่าวว่า “...พี่ภูมิใจในภาษาเงี้ยวเพี้ยมาก พี่พูด ภาษากลางนะ พี่อาจจะป็นหลานพระมหากษัตริย์ในอดีต เพราะแม่พี่พูดราชาศัพท์ เรียกพ่อ แม่ ว่า บิดา มารดา แทนตัวเองกับพ่อของพี่ว่า “ข้า”...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

4. การไม่เห็นคุณค่าประโยชน์ของวัฒนธรรม

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ ปรัชชาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...หาม่าย ตอนนี้นักคนหันมาให้ความสำคัญมาก...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...มีคนว่าจัดงานใหญ่โตแต่ไม่พูดกลาง เขาไม่รักในท้องถิ่น พูดในที่สาธารณะคนไม่ฟัง...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จากกระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงี้ยว กล่าวว่า “...วันนี้เราหาคนจุดประกายให้เขาน้อย โรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษายังให้ความสำคัญกับภาษาเงี้ยว...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

5. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ปรึกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...เทคโนโลยีเข้ามาไม่เสียหาย เป็นเรื่องปกติของภาษา ภาษาไหนไม่เปลี่ยนเป็นการตายของภาษาทันที ภาษากับวัฒนธรรมมันต้องไปด้วยกัน ภาษาเป็นตัวกำหนดวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดภาษา...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...เขียนไม่ได้เราหลงได้มันดี บันทึกลง วิดีโอ แผ่น CD ภาษาเงี้ยวได้รับการยอมรับ เหมือนแม่ที่จัดรายการวิทยุอยู่ตอนนี้ เด็กๆได้ฟังได้พูดตามเสริมสร้างให้คงอยู่ ในพิพิธภัณฑ์แม่ก็หลงเงี้ยว...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จากกระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงี้ยว กล่าวว่า “...เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ เพื่อเผยแพร่มันก็จะเป็นผลดี ในขณะเดียวกันถ้าเรานำเทคโนโลยีไม่เหมาะสมมาใช้มันก็ไม่ดี เช่น ภาษาใน facebook line วัยรุ่นภาษาจะวิบัติ เทคโนโลยีไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ภาษาหายไป ตรงข้ามเราจะเอาเทคโนโลยีมารับใช้ภาษาเงี้ยวเหมาะใช้เพื่อการอนุรักษ์อย่างไร...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

6. สภาพเศรษฐกิจ

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ปรึกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...เศรษฐกิจทำให้เด็กไปทำงานข้างนอก แต่เรามองจุดเด่นว่าเด็กจะเอาภาษาไปเผยแพร่ยังที่อื่น...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...แม้ว่า

ภาษาเจ๊ะเหมีส่วนช่วยเรื่องเศรษฐกิจ เราจัดมหรหรรคมคนถือเพลงเจ๊ะเห เราเชิญคนนาละ ยะลา ที่แหล่งเพลงเราไม่เหมือนแต่คล้าย พยายามดึงเอาภาษามาชู แต่มีสินค้ามาขาย ชาวเจ๊ะเหโคกสยา กลับตื้นขึ้นมา...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จากกระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเจ๊ะเห กล่าวว่า “...การอพยพย้ายถิ่นฐานหากมองเรื่องการทำมาหากิจอาจไม่ใช่สาเหตุหลัก อีกสาเหตุหนึ่งคือหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม การเมืองตาคาหากที่สำคัญ ถ้ามองที่อำเภอสุคิริน รัฐบาลให้ที่ทำกินแก่คนอีสานย้ายคนอีสานเข้ามาตั้งรกราก ประเด็นไม่ใช่เศรษฐกิจอย่างเดียว แต่มันคือการเมือง...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

ตอนที่ 3 แนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตาคาไบ (เจ๊ะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การวิจัย

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตาคาไบ ที่ปรึกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตาคาไบ กล่าวว่า “...คนมามาก ส่วนใหญ่วิจัยเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตาคาไบ กล่าวว่า “...ยังเด็กโรงเรียนเจ๊ะเหมาสัมภาษณ์ โรงเรียนจังหวัด คนทำวิจัยมติดล ราชภัฏสงขลา...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จากกระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเจ๊ะเห กล่าวว่า “...มันไม่เชิงวิจัย เป็นการรวบรวมมากกว่า จะมีก็ของสันตติ ทองช่วย วิจัยรากศัพท์ มีทำอยู่นี่เล่ม 2 เล่ม ส่วนใหญ่งานที่พูดถึงภาษาเจ๊ะเหเป็นบทความ...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

2. การสร้างความเข้าใจและความตระหนัก

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตาคาไบ ที่ปรึกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตาคาไบ กล่าวว่า “...แหล่ง จัดงาน จัดรายการวิทยุๆ แต่วิทยุๆชอบเอาภาษากลางมาปน เหตุผลคือ กลัวว่าถ้าเจ๊ะเหอย่างเดียวคนฟังจะไม่เข้าใจ 4 ปี ที่แล้วเราพูดเจ๊ะเหหมด คนสนใจมาก...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตาคาไบ กล่าวว่า “...จัดรายการวิทยุเด็กๆไม่ค่อยชอบเพลง คนหนุ่มสาวฟังอยู่ชอบ พ่อ แม่ ตั้งแต่ตอนบาลฟังแล้ว เขาจะบอกแม่เขา เพราะ

เล่านิทานอีสป คติธรรมชาวบ้าน สารหน้ารู้ ข้อคิดในการใช้ชีวิต...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงี้ยว กล่าวว่า “...ตอนนี้ทำไมคนไม่ค่อยพูดเงี้ยว เพราะคนที่พูดเองก็ไม่ได้ตระหนัก ไม่เห็นความสำคัญของภาษาตัวเอง คิดว่าพูดกลางอย่างเดียว ภาษาถิ่นเขย พ่อ-แม่ ก็ไม่ยอมพูดภาษาถิ่นกับลูก ไม่ต้องมองคนอื่นไกล มองที่ตัวเรา ลูกพูดเงี้ยวกับคนอื่นได้ แต่พอเขาไปเจอเพื่อน ๆ เขากลับพูดภาษากลาง ทั้ง ๆ ที่เพื่อนก็พูดเงี้ยวได้ การสร้างความตระหนักต้องเริ่มตั้งแต่คนรุ่นเรา มีลูกหลานต้องคุยภาษาให้ลูกหลานคุยเป็น ฟังเป็น รู้ศัพท์...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

3. การพัฒนาระบบเขียน

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ ปรีกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...ตอนนี้ผมเข้าไปมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมจังหวัด ผมเอาเล่มจากวัฒนธรรมจากชมรมภาษาเงี้ยวจากบางกอก ผมเป็นคนจัดการ อ่าน แปล ยังผิดอีกเยอะ...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...การเขียนนี้ยาก แต่ตอนนี้สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอตากใบ เขารวบรวมไว้เป็นหนังสือ ยังนิทาน คำพังเพยภาษาเงี้ยว...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงี้ยว กล่าวว่า “...การเขียนต้องมีการผสมคำไทย เหมือนที่เคยเขียนเพลงให้หนุ่มสมิлян ใช้ตัวอักษรไทย...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

4. การสร้างสรรค์วรรณกรรมท้องถิ่น

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ ปรีกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...ตอนนี้กลอนภาษาเงี้ยวหาย ทำนองเรา คือ เพลงกล่อมเด็ก ไปเหมือนกับเชียงใหม่ คนบ้านเราอาจจะมาจากเชียงใหม่ เพราะมีเพลงฮือโลก แร๊ฟเงี้ยว หยิงของชายชนบท...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...จัดรายการวิทยุแม่จี่เล่านิทานอีสป คติธรรมชาวบ้าน สารหน้ารู้ ข้อคิดในการใช้ชีวิต...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงืะเห กล่าวว่ว “...มีที่เข้าไปช่วยทางวัฒนธรรม ที่เพื่งแต่่งก็จะมีผลงานกวีนิพนธ์สะท้อนความเป็นท้องถิ่นและรากเหง้าจากสายตาคณพื้นเมือง ชื่อ “บ้านที่หายไปของความรัก” และประมวลคำภาษาเงืะเห...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

5. การฟื้นฟูภาษา

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ปรึกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...เคยทำ แต่ยังไม่สำเร็จ ที่สำเร็จแล้วคือ โครงการส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมตากใบก้าวไกลไปกับ ICT มีการบันทึกวัฒนธรรม สถานที่ การแหล่ง การเยี่ยมชม ก่อนหน้านี้ผมพบว่าปัญหาเด็กไทยขาดการคิด วิเคราะห์ ผมเลยใช้ภาษาเงืะเหให้เด็กวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นตากใบ ยังนิทาน เพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย สุภาษิต ตำนาน ผลที่ได้เด็กพัฒนามากขึ้นจากชุดกิจกรรม และอุปกรณ์สื่อที่ใช้...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...จัดรายการวิทยุเด็กๆไม่ค่อยขอเพลง คนหนุ่มสาวฟังอยู่ชอบ พ่อ แม่ ตั้งแต่อนุบาลฟังแล้ว เขาจะบอกแม่เขา เพราะเล่านิทานอีสป คติธรรมชาวบ้าน สารหน้ารู้ ข้อคิดในการใช้ชีวิต...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงืะเห กล่าวว่า “...เริ่มจากเราก่อน เราแหล่งกับลูกกับหลานใหม่ ต้องดูเราก่อน...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

6. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่ปรึกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...เรายังศูนย์วัฒนธรรมอำเภอตากใบ โย้เทโรงเรียนตากใบ...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...ตอนนี้ยังพิพิธภัณฑ์เมืองนรา พิพิธภัณฑ์วัดชล โคกอิฐโคกในไม่มั่นใจยังมี...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงืะเห กล่าวว่า “...เรื่องศูนย์การเรียนรู้ต้องถามคุณภักดี เสาร์วงษ์ หรือคุณอนันต์ เขาจะให้คำตอบได้ดีกว่า มีที่ตากใบนะ...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

7. การส่งเสริมการใช้ภาษา (และวัฒนธรรม) ในชุมชน

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่
 ปรีกาสภาวัฒนธรรมอำเภอดากใบ กล่าวว่า “...ในชุมชนการสอนภาษาที่เป็นทางการยังหามาย ต้อง
 มาเวลาเขาจัดงาน ยังการท่ายปัญหา ทายศัพท์ต่าง ๆ...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...เรา
 ต้องยกย่องคนของเราเอง ภาษาจะได้คงอยู่ได้ ฝึกเด็กให้รักในภาษา ภาควุฒิจำนภาษา ต้องช่วยกัน
 กับคนเง้าเห ต้องช่วยกันพา...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...
 ติดตาม ดูแล เป็นกระทรวงวัฒนธรรม กรมส่งเสริม...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก
 กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเง้าเห กล่าวว่า “...เรามีกิจกรรมภาษาเง้าเห แต่พี
 มองว่าเวลาเราจัดงานเราชอบเอาภาพมา แต่ไม่ได้ทำให้เกิดการอนุรักษ์จริง ๆ ถ้าวันนั้นเอาเพลง
 กล่อมเด็กมาติดให้คนชมจะดี แผลงภาษาเง้าเหในเวทีแต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาษา คนจัดเป็น
 เอกชน เราพึ่งรัฐไม่ได้ รัฐเพียงแต่เข้ามาจับตอนที่เริ่มเป็นรูปเป็นร่างแล้ว...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26
 มิถุนายน 2562)

8. การศึกษาบันทึกและเผยแพร่

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่
 ปรีกาสภาวัฒนธรรมอำเภอดากใบ กล่าวว่า “...ศูนย์เรียนรู้ที่โรงเรียน การทำกิจกรรม คนเฒ่าคนแก่
 ที่ยังพอแผลงได้ แล้วก็ YouTube website ...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...แม้ยัง
 ชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ เข้ามาใน facebook ได้ จัดมหรกรรมคนกือแผลงภาษาเง้าเหกายัง จัดวิทยุ
 ไปเป็นวิทยากรบรรยาย...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก
 กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเง้าเห กล่าวว่า “...ตอนนี้สำนักงานวัฒนธรรม
 จังหวัดทำอยู่ มีเล่มสำนวนภาษิตและคำในภาษาตากใบที่ใช้ร่วมกับคำในภาษามลายู กับอีกเล่มเป็น
 ตำรำนานิทานและปริศนาคำทายถิ่นใต้ “เง้าเห...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

9. การติดตามดูแลและประเมินผล

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่
 ปรีกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...หัวหน้าวัฒนธรรมอำเภอ คนนี้เขาทำจริง ชื่อคุณฐิติ
 รัตน์วงศ์...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...
 ติดตาม ดูแล เป็นกระทรวงวัฒนธรรม กรมส่งเสริม...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก
 กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงี้ยว กล่าวว่า “...อันนี้ยังไม่เห็นชัดเจน ที่มีก็เป็น
 ของวัฒนธรรม...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

10. การสร้างเครือข่าย

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่
 ปรีกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...1) จัดสืบสานภาษาเงี้ยวทุกปี ที่วัดชลธาราสิงเห
 สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นคนจัด กรรมการเป็นพวกเรา แต่การประชาสัมพันธ์ยังน้อย 2) หา
 ตัวแทนแต่ละหมู่บ้านเพื่อหาข้อมูลค้นคว้าแล้วมารวบรวม เลือกลมาเลยหมู่บ้านไหนที่พูดอยู่ หมู่บ้านละ
 10 คน 3) คนอิสลามที่พูดเงี้ยว ยังอิหม่ามศาลาใหม่ กับคนอิสลามท่าแพรก 4) จัดเสวนา...”
 (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...
 เครือข่ายที่อนุรักษ์ภาษาร่วมกันก็จะมี ชมรมคนกือแหลเงี้ยว อยู่ที่สงขลา ชมรมสืบสานวัฒนธรรม
 อยู่ที่เงี้ยว แล้วก็เครือข่ายพ่อแก่ที่ติดต่อกันอยู่...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก
 กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงี้ยว กล่าวว่า “...มีครูโรงเรียนตากใบที่เป็น
 ประธานชมรมภาษาตากใบ หลังวัดโคกยาง ปลัดอบต. สู่หงป่าดี ภักดี เสาร์วงษ์ ตากใบ หัวหน้า
 วัฒนธรรมจังหวัด วัฒนธรรมอำเภอตากใบเพิ่มมาใหม่...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26 มิถุนายน 2562)

11. นโยบายที่สนับสนุนการใช้ภาษาถิ่น

นายภักดี เสาร์วงษ์ ข้าราชการบำนาญ อดีตครู คศ.3 โรงเรียนตากใบ ที่
 ปรีกษาสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ กล่าวว่า “...การกำหนดให้ภาษาเงี้ยวเป็นมรดกทางวัฒนธรรม
 ...” (สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2562)

นางสิริพร ทองจินดา ประธานชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ กล่าวว่า “...
กระทรวงวัฒนธรรม กรมส่งเสริม...” (สัมภาษณ์เมื่อ 23 มิถุนายน 2562)

นายนิพล รัตนพันธ์ ข้าราชการบำนาญ ผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่น พ.ศ. 2560 จาก
กระทรวงวัฒนธรรมและผู้จัดทำประมวลคำภาษาเงี้ยว กล่าวว่า “...พี่ว่าเราทำแต่ยังไม่ถึงการทำให้
เกิดการอนุรักษ์ที่แท้จริง การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งให้มาแหล่งภาษาเงี้ยว แต่ในความเห็นส่วนตัว
ของพี่พื้มองว่าหน่วยงานภาครัฐยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาษาอย่างแท้จริง...” (สัมภาษณ์เมื่อ 26
มิถุนายน 2562)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) และเพื่อค้นหาแนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) โดยมีผลการวิจัยสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) มีการสื่อสารในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสทุกอำเภอ จังหวัดยะลาไม่มี จะมีเฉพาะกลุ่มที่ย้ายถิ่นฐานมา ปัตตานีจะอยู่ที่อำเภอสายบุรี อำเภอปานาเระ อำเภอไม้แก่น อำเภอกะป้อ อำเภอมายอ และรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้มีข้อสันนิษฐานและที่มาที่หลากหลายที่มา อาทิ

ความเชื่อที่ 1 ได้รับอิทธิพลจากสมัยสุโขทัย สำเนียงที่ได้ยินและปรากฏอยู่ในปัจจุบันที่คล้ายกับภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) คือ พื้นที่จังหวัดตรัง จังหวัดระยอง จังหวัดแพร่ รวมไปถึงสำเนียงที่ใกล้เคียงกับพื้นที่ภาคอีสาน

ความเชื่อที่ 2 คนตากใบที่พูดภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) เป็นคนในวัง เนื่องจากมีการใช้คำราชาศัพท์ กลุ่มคนเหล่านี้ถูกส่งมาตามพระเนตรพระกัณฑ์ ครั้นสมัยที่มีการแย่งชิงอาณานิคม อาศัยการเดินทางโดยเรือจนถึงประเทศมาเลเซีย

ความเชื่อที่ 3 คนที่พูดภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) เป็นคนในพื้นที่อยู่แล้ว เพียงแต่สำเนียงและภาษาที่พูดเกิดจากการได้ยินได้ฟังขุนนางพูดแล้วเลียนแบบภาษาพูด จึงเห็นได้ว่าการใช้คำราชาศัพท์ ซึ่งภาษาที่มีความคล้ายและใกล้เคียงกันอยู่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี

ความเชื่อที่ 4 ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) มาจากภาคกลางของประเทศ วิเคราะห์ว่ามาจากศรีสัชนาลัย สมัยสุโขทัย การมาอยู่ของคนตากใบ เชื่อว่ามาจากการสังหารเจ้าเมือง ขุนนางมาปกครองที่แหลมมลายู ซึ่งในประวัติศาสตร์ไม่ได้มีจารึกไว้ สาเหตุอาจเกิดจาก 2 สาเหตุ คือ

สาเหตุที่ 1 เกิดจากการหนีภัยสงคราม เนื่องจากการเคลื่อนย้ายของคนในอดีตไม่รวดเร็วเหมือนคนในปัจจุบัน เจ้านาย ขุนนาง ฉะนั้นการอพยพมาจึงเป็นการหนีภัยสงครามแต่นั้นไม่ใช่ปลายอยุธยา

สาเหตุที่ 2 กบฏ สมัยสุโขทัยยุคที่ไม่มีปัญหา คือ

พ่อขุนราม พ่อขุนศรี พ่อขุนบานเมือง อยู่อยุธยาจะมีกษัตริย์ มากกว่า 33 พระองค์ มีลูกหลานมากมาย เพื่อให้ง่ายต่อการปกครอง แต่คนเหล่านี้จะกุมกำลังทหาร ซึ่งอาจเป็นกลุ่มที่อพยพมา การต่อเรือ การย้ายทหาร ต้องเป็นชนชั้นสูงเท่านั้น ไม่ใช่ชนชั้นกลาง ต้องเป็นขุนนางผู้ใหญ่ หลักฐานที่เป็นโบราณวัตถุที่มีอยู่ที่โคกอิฐ โคกโน ไพร่ ทาส ไม่มีสิทธิ์ใช้ คนธรรมดาไม่มีทางได้ใช้ จึงมีความเชื่อว่าคนที่พูดภาษาล้านตากใบ (เงี้ยว) มาจากขุนนาง ลูกหลาน หรือเครือญาติขุนนางชั้นผู้ใหญ่

จากการศึกษาวิจัย พบว่า สำเนียงภาษาล้านตากใบ (เงี้ยว) เป็นสำเนียงอ่อนน้อม แสดงถึงจิตใจที่น้อมนวลอ่อนหวาน ใจเย็น ตระกูลเป็นคนใจดี ละเอียดอ่อน ส่วนมากไม่ชอบสร้าง ความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ละเอียดอ่อนทางอารมณ์ และความคิด ภาษาเงี้ยวใช้ราชาศัพท์ บางศัพท์พูดปนภาษามลายูถิ่น บางคำมาจากเขมร เช่น สืออิด แปลว่า เหนียวเหนอะหนะ ภาษาเงี้ยวมีสำเนียง สูงต่ำเหมือนดนตรี นอกจากนี้ยังพบว่าสำเนียงของภาษา ยังปรากฏคล้ายกับการการพูดในแถบจังหวัด ระยอง และอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย เช่น คำว่า พ่อแก่ แม่แก่ (ปู่ย่าตายาย) ตัวอย่างภาษาล้านตากใบ มีดังนี้

กอตะ หรือ กอติะ	แปลว่า	กลอง
ล่อเก๊ะ หรือ ลือกเก๊ะ	แปลว่า	บุหรี
กือดง หรือ ยามง	แปลว่า	ข้าวโพด
วอลานะ หรือ โลกกือหนด	แปลว่า	สัปประรด
สือวาลีส้อ หรือ สือหาว	แปลว่า	เสม็ด

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาล้านตากใบ (เงี้ยว) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาวิจัย พบว่า เยาวชนรุ่นหลังไม่กล้าพูดภาษาล้านตากใบ (เงี้ยว) เนื่องจากกลัวถูกล้อเลียน กลัวคนมองว่าเขย จึงควรปลูกฝังให้เกิดความรักความภูมิใจในชาติตระกูล เกิดความภาคภูมิใจ รู้สึกรักบ้านเกิด เล็งเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้มองว่าเป็นภาษาที่ไม่เขย และอาศัยแรงสนับสนุนจากโรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้การนำเทคโนโลยีมาใช้ทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งข้อดี คือ เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม รวมไปถึงกิจกรรมที่ควรอนุรักษ์และเรียนรู้ ข้อเสีย คือ การระมัดระวังภาษาวิบัติที่เกิดจากการดัดแปลงภาษาของกลุ่มวัยรุ่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ภาษาหายไป ตรงกันข้ามสามารถนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ภาษาล้านตากใบ (เงี้ยว) มาใช้เพื่อการอนุรักษ์ ทั้งนี้การสืบสานภาษาล้านตากใบ (เงี้ยว) ในบางกิจกรรมมีส่วนช่วยในการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการฟื้นฟูภาษาล้านตากใบ (เงี้ยว) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาวิจัย พบว่า มี 10 แนวทาง คือ 1) การฟื้นฟูภาษาล้านตากใบ

(เงาะเห) ในปัจจุบันมีการทำการวิจัยในด้านประวัติศาสตร์ การศึกษารากศัพท์ การทำวิจัยร่วมกับนักเรียนในพื้นที่ 2) การสร้างความเข้าใจและความตระหนักผ่านสื่อวิทยุกระจายเสียง ทั้งการสนทนา การเล่านิทาน คติธรรมชาวบ้าน สารหน้ารู้ ข้อคิดในการใช้ชีวิต อย่างไรก็ตามการสร้าง ความตระหนักต้องเริ่มจากพ่อแม่ ในการใช้ภาษาถิ่น เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังซึมซับและเรียนรู้การใช้คำศัพท์ 3) การพัฒนาระบบการเขียน ซึ่งปัจจุบันกระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้รวบรวมข้อมูล 4) การสร้างวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น เพลงกล่อมเด็ก ผลงานกวีนิพนธ์สะท้อนความเป็นท้องถิ่นและรากเหง้าจากสายตาคนพื้นเมือง ชื่อ บ้านที่หายไปของความรัก และประมวลคำภาษาเงาะเห 5) การฟื้นฟูภาษาผ่านการดำเนินงานโครงการส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมตากใบก้าวไกลไปกับ ICT มีการบันทึกข้อมูลด้านวัฒนธรรม สถานที่สำคัญ ภาษา การวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นตากใบ นิทาน เพลงพื้นบ้าน ปริศนาคำทาย สุภาษิต ตำนาน 6) ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอตากใบ พิพิธภัณฑ์เมืองนราธิวาส พิพิธภัณฑ์วัดชลธาราสิงเห 7) การส่งเสริมการใช้ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในชุมชน มีเพียงคนรุ่นเก่าที่จับกลุ่มหายศัพท์ ทบทวนคำศัพท์ที่ยังจำได้ในอดีต กิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อการส่งเสริมการใช้ภาษามาจากภาคเอกชนที่เป็นชมรม และภาครัฐ คือ กระทรวงวัฒนธรรม 8) การศึกษาบันทึกและเผยแพร่ ผ่าน YouTube website facebook การจัดกิจกรรม การจัดทำวารสาร หนังสือ 9) การติดตามดูแลและประเมินผล โดยกระทรวงวัฒนธรรม ผ่านหัวหน้าวัฒนธรรมอำเภอตากใบ 10) การสร้างเครือข่าย โดยการหาตัวแทนแต่ละหมู่บ้านเพื่อค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล หมู่บ้านละ 10 คน เครือข่ายชาวมุสลิมที่พูดภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ได้ ชมรมคนเพลงเงาะเห ชมรมสืบสานวัฒนธรรม ชมรมอนุรักษ์ภาษาตากใบ 11) นโยบายที่สนับสนุนการใช้ภาษาถิ่น เมื่อ พ.ศ. 2556 กระทรวงวัฒนธรรม ได้ขึ้นทะเบียนภาษาเงาะเห ให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ

2. อภิปรายผล

ภาษา คือ วัฒนธรรมที่เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงมนุษย์เข้าด้วยกัน รวมไปถึงสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน ตลอดจนภาษาท่าทาง และรูปแบบของภาษาสัญลักษณ์ประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้จากผลการวิจัย พบว่า ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) มีข้อสันนิษฐานและที่มาจากความเชื่อ 4 ฐานความเชื่อ คือ 1) ได้รับอิทธิพลจากสมัยสุโขทัย 2) เป็นกลุ่มคนที่ถูกส่งมาตามพระเนตรพระกรรณครั้งสมัยที่มีการแย่งชิงอาณาจักร อาศัยการเดินทางโดยเรือจนถึงประเทศมาเลเซีย 3) เป็นคนในพื้นที่อยู่แล้ว เพียงแต่สำเนียงและภาษาที่พูดเกิดจากการได้ยินได้ฟังขุนนางพูดแล้วเลียนแบบภาษาพูด 4) มาจากศรีสัชนาลัย สมัยสุโขทัย การมาอยู่ของคนตากใบ เชื่อว่ามาจากการสังหารเจ้าเมือง ขุนนางมาปกครองที่แหลมมลายู ซึ่งในประวัติศาสตร์ไม่ได้มีจารึกไว้ สาเหตุอาจเกิดจากการหนีภัยสงคราม หรือกบฏ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวบางส่วนมีความสอดคล้องและแตกต่างจากข้อมูลที่ระบุในหนังสือเรื่อง “สืบสานภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษาถิ่นเงาะเห” ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาสและสภาวัฒนธรรม อำเภอตากใบ (2561) โดยระบุหลักฐานที่มาของภาษาเงาะเหไว้ดังนี้

1. สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ เล่มที่ 12 ได้มีนักภาษาศาสตร์ 2 ท่านทำการศึกษาวิจัย

J.Marvin Brown จากผลงานวิจัยเรื่อง From Ancient Thai Modern Dialects

โดยระบุว่าภาษาถิ่นใต้ตากใบมาจากสุโขทัยโดยตรง ตั้งแต่ ค.ศ. 1400 (พ.ศ. 1943) อีกสายหนึ่งจากสุโขทัย ตรงมาที่นครศรีธรรมราช กลายเป็นภาษาถิ่นของจังหวัดต่างๆ ใช้เวลาศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 - 2512

Anthony Van Nostrand Diller จากผลงานวิจัยเรื่อง Toward a model of southern Thai Dialectal speech Variation โดยแบ่งเป็นกลุ่มๆ ตั้งแต่ กลุ่ม A-F กลุ่ม F เป็นภาษาที่ใช้พูดอยู่ในจังหวัดยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูลบางส่วน ทั้งสองท่านไม่ได้กล่าวถึงภาษาของคนไทย เชื่อสายมาเลเซียที่อยู่ในบริเวณรัฐกลันตัน ตรังกานูของประเทศมาเลเซีย แม้จะมีสำเนียงภาษาใกล้เคียงกันมาก

2. วีระ สุวรรณ และแสลาย ปรามวล ได้กล่าวไว้ในบทนำหนังสือ ชื่อบันทึกมรดกวัดไทย ในรัฐกลันตัน ความโดยย่อ ตอนหนึ่งว่า “คนมาเลเซีย เชื้อสายไทย หรือคนสยาม ที่อาศัยอยู่ในรัฐกลันตันเป็นชนชาติที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในรัฐกลันตันมานาน สันนิษฐานว่ามากกว่า 600 ปี ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาไทยถิ่นใต้สำเนียงตากใบหรือภาษาเงาะในชีวิตประจำวัน (คนไทยบางส่วนในจังหวัดนราธิวาส และปัตตานีใช้ภาษาเงาะในชีวิตประจำวัน คาดว่าคนเหล่านี้เป็นคนกลุ่มเดียวกัน อาศัยอยู่ในแผ่นดินเดียวกันโดยอพยพมาจากถิ่นอื่นซึ่งจากข้อสังเกต พบว่าชนกลุ่มนี้จะอาศัยอยู่ในรัฐ และจังหวัดที่อยู่ติดกับทะเลจีนใต้) การอยู่อาศัยของคนสยามในรัฐกลันตันแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

2.1 กลุ่มที่อยู่อาศัยชายแดนประเทศไทย อาศัยในเขต 3 อำเภอคือ

- อำเภอตาเนาะแมเราะห์ ติดกับอำเภอแว้ง
- อำเภอปาเสมัส ติดกับอำเภอสุไหงโก-ลก
- อำเภอตุมปัต ติดอำเภอตากใบ

2.2 กลุ่มติดทะเลจีนใต้ จะอยู่อาศัยกับแม่น้ำที่เชื่อมต่อกับทะเลจีนใต้ เช่น แม่น้ำสุไหงโก-ลก แม่น้ำกลันตัน แม่น้ำเสมอรัก (Semarak)

2.3 กลุ่มอื่นๆ คือกลุ่มที่อพยพจากกลุ่มที่ 1 และ 2 เพื่อหาที่ดิน ทำนา ทำไร่ เมื่อได้ที่เหมาะสมจึงตั้งเป็นชุมชน

นอกจากนี้ประวัติของบางหมู่บ้าน เช่น หมู่บ้านบังหยัง อำเภอตุมปัต กลันตัน จากคำบอกเล่าต่อกันมาหลายชั่วอายุคนพอจับใจความได้ว่ากลุ่มคนที่อาศัยหมู่บ้านบังหยัง เป็นกลุ่มคนที่มาจากสุโขทัยตอนปลาย และบ้านยามู อำเภอตุมปัต กล่าวว่า บ้านยามู เริ่มต้นในสมัยอยุธยา โดยพระเจ้าแผ่นดินของอยุธยาได้เสด็จมาถึงหัวเมืองทางใต้ หรือหัวเมืองมาลายู ขณะทรงหยุดพักทัพข้างเผือก ซึ่งเป็นข้างทรงของพระองค์ ได้เสด็จหนีเข้าป่า พระองค์จึงให้ทหารและไพร่พลออกตามหาช้าง และคาดโทษล่วงหน้าไว้ว่าหากจับช้างไม่ได้ จะประหารชีวิตทั้งหมด

สำหรับชื่อหมู่บ้านที่มีความหมายเกี่ยวกับ “ช้าง” อยู่ในเขตนราธิวาส 3 แห่ง ด้วยกัน คือ

- บ้านปลักช้าง อยู่ในเขตตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เดิมเป็นปลัก

ขนาดใหญ่

- ตำบลไพรวัน อำเภอดงบัง บางคนได้ให้ข้อสังเกตว่าน่าจะมาจาก “พลายวัน”
- อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส มีชื่อบ้านว่า กาเยาะมาตี แปลว่า “บ้านข้างตาย”

(มาจากคำว่า คช คชะ กาเยาะ (ข้าง) – มาตี (ตาย))

3. เจริญ ไชยชนะ ได้กล่าวไว้ในหนังสือภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์สากล พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2492 มีข้อความ ดังนี้

“ประจวบ กันครั้งนั้น มีเหตุเกิดขึ้นในประเทศลานนาไทย เมื่อพระเจ้าสามฝั่งแกน ขึ้นครองเมืองเชียงใหม่ เจ้ายี่กุมกาม ผู้เป็นพระเชษฐา ซึ่งครองเมืองเชียงรายอยู่ ก็ปรารถนาจะได้ครองเมืองเชียงใหม่ จึงยกทัพมาหมายจะรบ แต่กลับสู้ทัพเชียงใหม่ไม่ได้ จึงขอกำลังพระมหาธรรมราชาที่ 2 ไปช่วยพระมหาธรรมราชาที่ 2 เห็นเป็นโอกาส จึงเชิญสมเด็จพระรามศวร ขึ้นไปที่เชียงใหม่ พระมหาธรรมราชาเป็นทัพหน้า ครั้งนั้นได้ครอบครัวยกเป็นพวกไทยลื้อ เป็นเชลยมาเป็นอันมาก จึงโปรดให้ส่งไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ตามหัวเมืองในแหลมมลายู นับเป็นต้นวงศ์ของพวกชวาคร ” ที่ยังพูดเป็นสำเนียง ลื้อ และใช้ศัพท์ภาษาไทยลื้อปัจจุบันนี้”

4. จากพงศาวดาร สมัยอยุธยา ได้บันทึกไว้ในสมัยพระรามศวร (ครั้งที่ 2) มีข้อความว่า “เมื่อศักราช 746 ปีชวดฉอก (พ.ศ. 1927) สมเด็จพระรามศวร ให้เลียบพลขึ้นไปเมืองเชียงใหม่ ตั้งค่ายหลวงใกล้คูเมือง 150 เส้นให้เร่งปล้นวันจันทร์ เดือน 4 ขึ้น 4 ค่ำ เพลา 3 ห่ม 2 บาท เดือนหก เจ้าพนักงานยิงปืนใหญ่ ปืนน้อย ระดมทั้ง 3 ด้าน เอากระไดหัก พาดปืนกำแพงขึ้นไป พระเจ้าเชียงใหม่ต้านไม่ได้ เกรี้ยวหนีออกเพลา 11 ห่ม ทหารเข้าเมือง ได้แต่นักส้างบุตร เจ้าเมืองเชียงใหม่มาถวายพระเจ้าอยู่หัวตรัสกับนักส้างว่า พระเจ้าเชียงใหม่บิดาท่าน หาสัตยานุสัยมิได้ เราคิดว่าจะออกมาหาเราโดยสัตย์ เราจะให้คงครองราชสมบัติ ตรัสดังนั้นแล้วให้นักส้าง ถวายสัตยานุสัย พระเจ้าอยู่หัวก็ให้แบ่งไพร่พลเมือง ไว้ตามสมควร เหลื่อนั้นก็ให้เกรี้ยวอพยพหญิงชายลงมา ให้นักส้างส่งเสด็จถึงหัวเมืองสวางคบุรี ทรงพระกรุณาให้นักส้างกลับขึ้นไปครองราชสมบัติในเมืองเชียงใหม่ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จ เข้าเมืองพิษณุโลก นมัสการพระชินศรี พระชินราช เปลื้องเครื่องต้นสักการบูชา สมโภชเจ็ดวัน เสด็จลงมาพระนคร และลาวซึ่งต้อนลงมานั้น ให้ส่งไปไว้เมืองพัทลุง เมืองสงขลา เมืองนคร เมืองจันทบูร แล้วเสด็จออกทรงศีล ยังพระที่นั่งมิ่งคลาภิเษก เพลา 10 ห่ม” จากพงศาวดารอยุธยา และจากประวัติศาสตร์ทำให้เชื่อได้ว่า กลุ่มคนที่พูดสำเนียงตากใบ (เงาะ) ทำให้เขตปัตตานี นราธิวาส ยะลา คนเชื้อสายไทยในมาเลเซีย เป็นคนกลุ่มเดียวกัน คืออพยพมาจากภาคเหนือแถบเชียงใหม่ สุโขทัย ทั้งนี้ พิจารณาถึงวัฒนธรรมด้านต่างๆ ซึ่งเป็นภาษากลางเล็กการใช้แล้วแต่ทางตากใบยังใช้อยู่ ดังปรากฏในหนังสือไตรภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์โดย พระมหาธรรมราชาลิไท เช่น

เลิก หมายถึง ยกขึ้น

เบิก	หมายถึง	เปิด
ผ้าร้าย	หมายถึง	ผ้าขี้ริ้ว
ครน	หมายถึง	เกรงกลัว
โจกเจก	หมายถึง	ตั่งแง่ฯลฯ

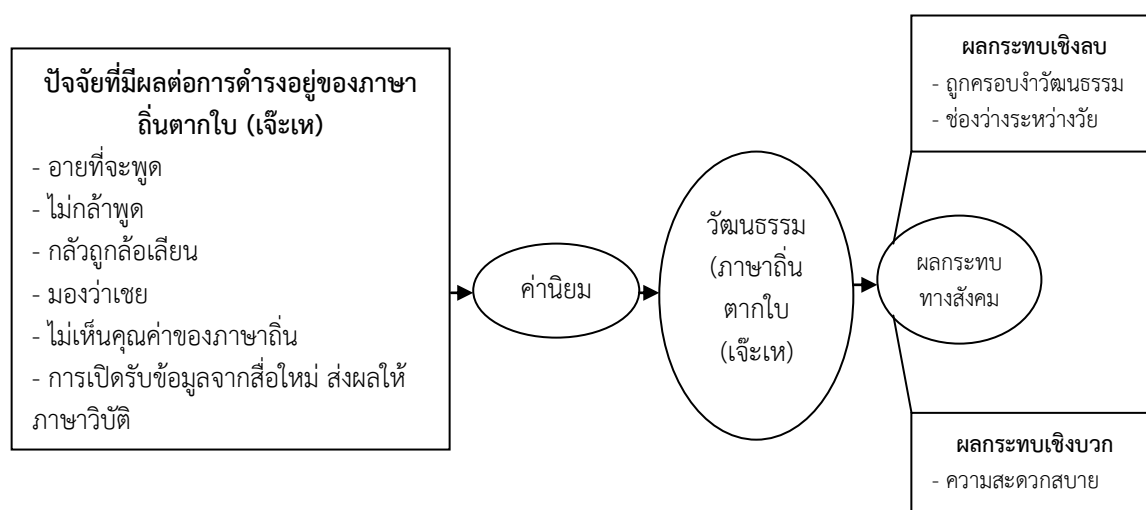
ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) คือ ความรู้สึกกลัวการถูกล้อเลียน ความรู้สึกอายของเยาวชนรุ่นหลัง ทศนคติของพ่อ แม่ และเยาวชนรุ่นหลัง การเล็งเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณี สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ (2559) ที่ระบุว่าการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาในวัฒนธรรมผ่านสังคมยุคดิจิทัลส่งผลกระทบต่อคนไทยจำนวนไม่น้อย ซึ่งยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อวิถีชีวิต ค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต การพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์

นอกจากนั้น ยังพบว่า เมื่อ พ.ศ. 2556 รัฐบาล โดยกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ได้ขึ้นทะเบียนภาษาเงาะเห ให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ถือเป็นการอนุรักษ์หรือธำรงมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อให้คนรุ่นหลังตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างขึ้น โดยการอนุรักษ์นั้นจะทำในเชิงปฏิบัติคือการดูแลรักษาและการสืบสานวัฒนธรรมนั้น ๆ ไม่ให้หายไป ซึ่งบุญสม ยอดมาลี (2544) และอำนาจ เจริญศิลป์ (2528) กล่าวว่า การอนุรักษ์หรือการธำรงวัฒนธรรมเป็นเหมือนเครื่องช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้เกิดการหวงแหนในมรดกทางวัฒนธรรมของตน ก่อให้เกิดเป็นความรักและความผูกพัน รวมทั้งยังส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีอีกด้วย รวมไปถึงการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมที่หาได้ยากหรือกำลังจะสูญหายไป และไม่สามารถคลี่คลายพัฒนาได้อีก เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังในการที่จะติดตามศึกษาค้นคว้าหาร่องรอยความเจริญทางวัฒนธรรมในอดีต หรือการตามรักษาโดยการรักษาที่รับช่วงกันมาตามลำดับนับตั้งแต่แรกในอดีตถึงผู้รับผิดชอบในปัจจุบัน และจะส่งผลให้อนุชนรุ่นหลังได้รับช่วงต่อไป (สุธีรา เผ่าโกศลิต, 2537 : 11 ; คณะกรรมการดำเนินงานและประสานงานวันอนุรักษ์มรดกไทย, 2541) ซึ่งความสำคัญในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริโดยสรุปว่า การอนุรักษ์มรดกของชาติต้องกระทำเพื่อรักษาเกียรติภูมิของชาติและเพื่อเป็นประโยชน์แก่การศึกษาในทางศิลปวัฒนธรรม ทำให้คนในชาติได้รู้จักรากเหง้าและเอกลักษณ์ความเป็นชาติของตน ทำให้เกิดความภูมิใจซึ่งนำไปสู่ความคิดในการช่วยปกป้องรักษาชาติของตนไว้ (ทงศักดิ์ วิกุล, 2547)

ทั้งนี้ นักมานุษยวิทยาสังคมที่ชื่อ Claude Levi-Strauss มองว่าภาษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม เพราะทำให้มนุษย์สามารถจัดหมวดหมู่หรือจัดกลุ่มสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต และที่สำคัญคือการนำไปสู่การสร้างและใช้สัญลักษณ์ระหว่างกันเอง จุฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต (2551) ซึ่งนิตยา กาญจนวรรณ (2558) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาอาจเกิดจากตัวภาษาเองเป็นการเปลี่ยนแปลงเกิดตามธรรมชาติและตามกาลเวลา หรือการเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกิดจากปัจจัยทางสังคม เช่น การอพยพย้ายถิ่น การติดต่อค้าขาย การไปมาหาสู่ การแต่งงานข้ามชาติ การตกเป็นอาณานิคม เป็นต้น ดังนั้นคงต้องยอมรับว่าการเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลง เป็นไปตามวิวัฒนาการของวิถี

ธรรมชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงได้พ้น ถึงแม้ว่าวัฒนธรรม ความเชื่อนั้น จะได้รับการสืบทอดต่อกันมาอย่างมั่นคงเพียงใดก็ตาม กาลเวลาและเงื่อนไขปัจจัยหลายอย่างก็สามารถทำให้รูปแบบและรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ แตกต่างไปจากเดิมไม่มากนักน้อย หากแต่แก่นหรือรากฐานของวัฒนธรรมความเชื่อยังมีการคงอยู่ จึงควรทำความเข้าใจยอมรับในการ เข้าถึงกฎของการเปลี่ยนแปลงและดำรงอยู่ (กานต์ทิศา สัทมาทสุข, 2558) และอาจนำเทคโนโลยี ปัจจุบันหรือเทคนิควิธีการรวบรวมฐานข้อมูลให้สามารถเป็นแหล่งสืบค้น เรียนรู้แก่เยาวชนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยอาศัยภาษาถิ่นเป็นส่วนในการพัฒนามนุษย์ ทั้งพฤติกรรม จิตใจ ปัญญา โดยคงวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้สืบไป

ดังนั้น จากการอภิปรายผลข้างต้นสามารถสรุปตามภาพที่ 5.1 ได้ดังนี้

ภาพที่ 5.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห)

หมายเหตุ : ประยุกต์การอภิปรายกับปัจจัยที่ส่งผลการเปลี่ยนแปลงของสังคมของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2559)

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

3.1.1 ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมารวบรวมข้อมูลด้าน

ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) เพื่อไม่ให้ข้อมูลสูญหายไปตามการเปลี่ยนแปลงของภาษา

3.1.2 ควรจัดทำระบบการเรียนการสอนให้กับเยาวชนรุ่นหลังในรูปแบบทวิ

ภาษาเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอด

3.1.3 ควรสร้างแบรนด์ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) จากวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์

จากกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้ อนุรักษ์และสืบทอด

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.2.1 กระทรวงวัฒนธรรมควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห)

3.2.2 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อตามรอยประวัติศาสตร์ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห)

3.2.3 กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม ควรร่วมมือกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นแบรนด์ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห)

3.2.4 ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห)

3.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.3.1 ควรศึกษาวิจัยภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในกลุ่มวัฒนธรรมร่วมไทย-มาเลเซีย

3.3.2 ควรศึกษาวิจัยเงาะเห : ภาษาสมานฉันท์มรดกทางวัฒนธรรมปลายด้ามขวานไทย

3.3.3 ควรศึกษาวิจัยเส้นทางประวัติศาสตร์ที่มาของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) จากเหนือสุดสู่ใต้สุดของไทย

3.3.4 ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูลด้านประเพณีวัฒนธรรม สถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) เช่น สารคดีสั้น เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรณีกา ดำรงวงศ์. (2558). เล่าเรื่องเมืองบางนรา ตามรอยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดนราธิวาส. สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดนราธิวาส.
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2549). พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดล ขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน.
- กานต์ทิศา สีหมากสุก. (2558). วิเคราะห์ปัจจัยการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในพิธีกรรมของไทยทรงดำ: กรณีศึกษาเขตตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาไทยศึกษา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน. (2561). แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน พ.ศ. 2562 – 2564. สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน.ยะลา : กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน.
- ครั้น มณีโชติ. (2561). ภาษาตากใบ เจ๊ะเห. วารสารวัฒนธรรม, 57 (1), 66-73.
- คณะกรรมการดำเนินงานและประสานงานวันอนุรักษ์มรดกไทย. (2541). แผนแม่บทวันอนุรักษ์มรดกไทย. ม.ป.พ.
- คณะรัฐมนตรี. (2557). คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์จันทร์โอชานายกรัฐมนตรีแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จรุงภรณ์ กลางบุรัมย์. (2558). ภาษาวัยรุ่นกับการเปลี่ยนแปลงไวยากรณ์ไทยในยุคโซเชียลเน็ตเวิร์ค. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 4(1), 345-354.
- จีระพันธ์ อ่อนเลื่อน. (2549). การดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้านและคุณลักษณะต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา เพลงอีแซว ชุมชนบ้านลาดป้อม ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุฑาพรรธ (จามจุรี) ผดุงชีวิต. (2551). วัฒนธรรม การสื่อสาร และอัตลักษณ์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชวรัตน์ เชิดชัย. (2530). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม.ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อสารเพื่อการพัฒนา. หน่วยที่ 1, หน้า 1-60. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชานิเทศศาสตร์.
- ทงศักดิ์ วิกุล. (2547). การศึกษาการรับรู้ของชุมชนต่อคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมในเขตเมืองกรณีศึกษา เขตเทศบาลนครลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

- นิตยา กาญจนวรรณ. (2558). ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาเพื่อการสื่อสาร. หน่วยที่ 4, หน้า 195-236. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชานิเทศศาสตร์.
- บุญสม ยอดมาลี. (2544). การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ปรับปรุงและเห็นคุณค่ามรดกทาง วัฒนธรรม (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรัชญา อาภากุล. (2540). การศึกษาพื้นที่ภาษาของภาษามลายูถิ่น ภาษาไทยถิ่นใต้ทั่วไป และ ภาษาไทยถิ่นตากใบ ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย : ปัตตานี ยะลา นราธิวาส โดยใช้เกณฑ์การกระจายศัพท์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพมหานคร.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2551). การสื่อสารประเด็นสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. (2543). การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรพันธุ์ เขมคุณาศัย. (2542). ภูมิปัญญาทางภาษาจากเพลงกล่อมเด็ก อำเภอดากใบ จังหวัด นราธิวาส. วารสารปาริชาติ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (ตุลาคม 2542 – มีนาคม 2543) หน้า 49-56. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พลพิบูล เพ็ญแจ่ม. (2555, สิงหาคม). ภาษาถิ่น มรดกที่ต้องหวงแหน. เดลินิวส์. [ออนไลน์]. สืบค้น จาก <https://www.dailynews.co.th/education/017164>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2552). การพัฒนาที่ยั่งยืน (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มูลนิธิ โกลคิมทอง.
- มยุรี ถาวรพัฒน์. (2557). การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ เลอเวือะ (ละว้า) บ้านป่าแป๋ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารกระแส วัฒนธรรม. 15(28). 59-66.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วชิรา บุญเกื้อ. (2553). การศึกษาการเปลี่ยนแปลงสำนวนภาษาไทยถิ่นอีสาน. สารนิพนธ์หลักสูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์การศึกษา. . กรุงเทพฯ : บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรัญญู เวียงอำพล. (2546). การจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนัก พัฒนาบัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมพร แสงชัย. (2550). สิ่งแวดล้อม: อุดมการณ์ การเมืองและการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนัก พัฒนาบัณฑิตศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมิทธิ สระอุบล. (2534). มานุษยวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์.

- สุธีรา เภาโกศลิต. (2537). การศึกษาความคิดเห็นของคนเชื้อสายมอญ เกี่ยวกับบทบาทของสื่อบุคคล สื่อประเพณี และสื่อมวลชน ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนมอญเกาะเกร็ด ปากลัด และบางกระดี่. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (สื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2556). ภาษาศาสตร์ประยุกต์เพื่อการพัฒนา : พื้นคน พื้นภาษา ในภาวะวิกฤต. **วารสารภาษาและวัฒนธรรมปีที่ 32 ฉบับที่ 2** (กรกฎาคม – ธันวาคม 2556). สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2546). การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2546 วันจันทร์ ที่ 30 มิถุนายน 2546 ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้า อิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2547). โครงการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานจังหวัดนราธิวาส. (2562). (ร่าง) แผนพัฒนาจังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2561-2564 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2562). ศาลากลางจังหวัดนราธิวาส. จังหวัดนราธิวาส.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาสและสภาวัฒนธรรมอำเภอตากใบ. (2561). สืบสานภาษาไทยถิ่นใต้ ภาษาถิ่นเจ๊ะเห. จังหวัดนราธิวาส.
- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. (2559). นโยบายส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ. 2560 – 2564). กระทรวงวัฒนธรรม.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (ฉบับย่อ). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561, กรกฎาคม). สถิติประชากรและบ้าน – จำนวนประชากรแยกอายุ. สืบค้นจาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2550). แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2550-2559). สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. กระทรวงวัฒนธรรม.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2559). ร่างกรอบทิศทางยุทธศาสตร์ 20 ปี ด้านวัฒนธรรมตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. กระทรวงวัฒนธรรม.
- อวยพร พานิช และคณะ. (2553). ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 6.
- อำนาจ เจริญศิลป์. (2528). โลกและการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ประวัติ

ชื่อ - สกุล : นางชินีเพ็ญ มะลิสวรรณ
ตำแหน่ง : อาจารย์
สังกัดหน่วยงาน : สาขาวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และสื่อดิจิทัล
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
เบอร์โทรศัพท์(มือถือ) : 09-2229-5511
เบอร์โทรศัพท์(สำนักงาน) : 0-7329-9630
e-Mail : tawansun_16@yahoo.com

ประวัติการศึกษา

ปริญญาเอก : ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ปริญญาโท : นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ปริญญาตรี : วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ประวัติการทำงาน

ปัจจุบัน : ประธานหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และสื่อดิจิทัล
1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 : ตำแหน่งอาจารย์
สาขาวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และสื่อดิจิทัล
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
18 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 - 30 กันยายน 2559 : ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
สังกัดกลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน
กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
พ.ศ. ๒๕47 : ตำแหน่งผู้ประสานงานมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
ประจำสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

เกียรติยศ/รางวัลที่ได้รับ

- รางวัลบุคคลที่ทำความคุณประโยชน์ทางการศึกษาซึ่งได้รับรางวัลระดับประเทศอันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
- รางวัลบทความวิจัยระดับดี ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 (มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร (แม่สอด)) จากเครือข่ายคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ
- รางวัลดุษฎีนิพนธ์ดีเด่น ประจำปี 2559 ในการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6
- รางวัลบทความวิจัยดีเด่น ในการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- รางวัลชมเชย องค์ความรู้การขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

ตัวอย่างผลงาน/งานวิจัย/บทความวิชาการ

- การดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติไทย
- กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อพัฒนาเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของแกนนำเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนและ

ท้องถิ่น (OTOP) จังหวัดนราธิวาส

- การสื่อสารเพื่อการจัดการการจำหน่ายสินค้า OTOP ในประเทศมาเลเซีย
- การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- การสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์

เพื่อการผลิตบ้าน ส.ว.นอก หมู่ที่ 2 ตำบลสุคีริน อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส

- อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์กระจูดในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส
- Television Exposure and Needs for Appropriate Programs for the Elderly in Three Southern Border Provinces

งานบริการทางวิชาการ

- กรรมการวิพากษ์และตัดสินผลงานทางวิชาการประเภท Photo Voice ในงานมหกรรมและการประกวดผลงานวิชาการจังหวัดยะลา ปี 2562

- กรรมการวิพากษ์และตัดสินผลงานทางวิชาการประเภท หนังสือ ในงานมหกรรมและการประกวดผลงานวิชาการจังหวัดยะลา ปี 2561

- หัวหน้ากิจกรรมบริการวิชาการ กิจกรรม อบรมปฏิบัติการ: การส่งเสริมการขายเครือข่ายด้วยการเพิ่มสมาชิกกลุ่มภายใต้โครงการ พัฒนาต้นแบบธุรกิจชุมชนตำบลท่าสาป ณ ฟาร์มแพะนม (อาดัมฟาร์ม) ตำบลท่าสาป อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ระยะเวลา 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

- คณะทำงานกิจกรรมผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนธารน้ำทิพย์เชื่อมรอยต่อสามเหลี่ยมเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

- คณะทำงานโครงการค้นหาความถนัดและพัฒนาต้นสู่ความสำเร็จ ณ โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง จังหวัดยะลา ระยะเวลา 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

- คณะทำงานโครงการพัฒนาพื้นที่เบตง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ระยะเวลา 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

งานบริหาร

- ประธานหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์เชิง วิทย์โทรทัศน์และสื่อดิจิทัล

- ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น

- รักษาการแทนประธานหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิชายุทธศาสตร์เชิงวิทย์โทรทัศน์และสื่อดิจิทัล ระหว่างเดือนมีนาคม – พฤษภาคม 2561

- คณะทำงานศูนย์วิจัยและนวัตกรรมเพื่อความเป็นเลิศด้านการบริการที่สร้างสรรค์ (ศ.วนบ.) ในการบริหารและพัฒนาเมืองเบตงตามโครงการเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

- คณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์สำนักงานอธิการมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ระหว่างวันที่ 15 – 16 ตุลาคม 2559 ณ โรงแรมบีพีแกรนด์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

- กองบรรณาธิการวารสารลูกจันทน์กะพ้อ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

- คณะกรรมการวารสารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

- คณะทำงานสหกิจศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

- คณะกรรมการการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร หลักสูตรนิเทศศาสตร์ บัณฑิต สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และสื่อดิจิทัล คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- ประธานกรรมการการดำเนินการทวนสอบ และประเมินมาตรฐานผลการเรียนรู้ของนักศึกษา หลักสูตร บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด ประจำปีการศึกษา 2560

งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- ผู้แทนนักวิชาการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเวทีเสวนา “โมเดลเศรษฐกิจ : ดับไฟใต้” จัดโดย สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- ผู้ประเมินผลโครงการศึกษาผลกระทบจากการดำเนินงานขนำงาน กสทช. ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ ห้องฟากูนิ ชั้น 2 โรงแรม ซี เอส ปัตตานี จังหวัดปัตตานี
- วิทยากรโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการกลั่นกรองและติดตามการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการเขียนโครงการของงบประมาณของสตรีในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส
- วิทยากรโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ : กระบวนการผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ สื่อชุด “เยาวชนคนทันสมัย”
- หัวหน้าโครงการพัฒนาทักษะปฏิบัติการของนักศึกษาที่บองค์รภาครัฐ เอกชนและผู้ประกอบการในการเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานและแหล่งเรียนรู้ทางวิชาชีพวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และสื่อดิจิทัล
- หัวหน้าโครงการอบรมทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่องานวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และสื่อดิจิทัล
- หัวหน้าโครงการค่าย DB สานสัมพันธ์สังคมพหุวัฒนธรรม ระหว่างวันที่ 24 - 25 เมษายน 2560 ณ กลุ่มกระจัดบ้านทอนอามาน ตำบลโคกเคียน อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส
- หัวหน้าโครงการพัฒนานักศึกษา กิจกรรม “เตรียมความพร้อมปรับพื้นฐานปฐมนิเทศและพัฒนาบุคลิกภาพก่อนเข้าศึกษา สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และสื่อดิจิทัล
- หัวหน้าโครงการการพัฒนาการเรียนการสอนกิจกรรมศึกษาดูงาน ณ แหล่งเรียนรู้ตามศาสตร์ สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และสื่อดิจิทัล
- หัวหน้าโครงการพัฒนาทักษะปฏิบัติการของนักศึกษาที่บองค์รภาครัฐ เอกชนและผู้ประกอบการในการเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานและแหล่งเรียนรู้ทางวิชาชีพวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และสื่อดิจิทัล
- หัวหน้าโครงการอบรมพัฒนาทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่องานวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และสื่อดิจิทัล
- คณะกรรมการโครงการคูปองวิทย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
- โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการควบคุมภายในและบริหารความเสี่ยงและให้ความรู้เรื่องการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA)
- คณะทำงานฝ่ายสนับสนุน ติดตามและประเมินผลโครงการจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP สานสัมพันธ์สองแผ่นดิน กรมการพัฒนาชุมชน
- วิทยากรการการจัดทำและทบทวนยุทธศาสตร์ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนราธิวาส ประจำปี 2560 – 2564
- คณะทำงานจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดนราธิวาส ๔ ปี (พ.ศ. 2561 – 2564)
- นักวิจัยในพื้นที่ร่วมกับคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เก็บข้อมูลเบื้องต้น เพื่อประเมินผลกระทบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศ ประจำปี 2558 รางวัลพระปกเกล้าด้านการเสริมสร้างสันติสุขและความสมานฉันท์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

- อาจารย์สอนเสริมโครงการร่วมมือระหว่างกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต แผนกวิชาบริหารรัฐกิจ วิชาเอกการบริหารการปกครองท้องถิ่น ชุดวิชาการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร
- วิทยากรฝึกอบรมโครงการส่งเสริมผู้ประกอบการใหม่ NEC พื้นที่จังหวัดนราธิวาส รุ่น 2

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ของประเทศไทย

เครื่องมือวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห)
วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห)

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห)

ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตอนที่ 4 แนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เงาะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นความลับ ผู้วิจัยจะเปิดเผยข้อมูลที่วิเคราะห์และแปลผล
แล้วเท่านั้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ – สกุลของผู้ตอบ.....
2. ตำแหน่ง.....
3. ประสบการณ์การในการอนุรักษ์การใช้ภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห)

ตอนที่ 2 ประวัติความเป็นมาของภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห)

2.1 คำว่า (เจ๊ะเห) หมายถึงอะไร

.....

.....

.....

.....

2.2 คำว่า (เจ๊ะเห) มีที่มาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.3 แหล่งที่พูดภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) มาจากแหล่งไหนบ้าง

.....

.....

.....

.....

2.4 ลักษณะของภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3.1 ความรู้สึกหรืออารมณ์

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 กลุ่มผลประโยชน์

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 ทักษะคติหรือเจตคติ

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 การไม่เห็นคุณค่าประโยชน์ของวัฒนธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

3.5 ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

.....

.....

.....

.....

.....

3.6 สภาพเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 แนวทางการฟื้นฟูภาษาถิ่นตากใบ (เจ๊ะเห) ในบริบทพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

4.1 การวิจัยพื้นฐาน

.....

.....

.....

.....

4.2 การสร้างความเข้าใจและความตระหนัก

.....

.....

.....

.....

4.3 การพัฒนาระบบเขียน

.....

.....

.....

.....

4.4 การสร้างสรรค์วรรณกรรมท้องถิ่น

.....

.....

.....

.....

4.5 การฟื้นฟูภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านระบบโรงเรียน

4.6 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

4.7 การเรียนการสอนภาษา (และวัฒนธรรม) ในชุมชน

4.8 การศึกษาบันทึกและเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ

4.9 การติดตามดูแลและประเมินผล

4.10 การสร้างเครือข่าย

4.11 นโยบายภาษาและนโยบายการศึกษาที่สนับสนุนการใช้ภาษาท้องถิ่น

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....